

แผนการใช้ที่ดินตำบลเขาตอก
อำเภอเคียนซา
จังหวัดสุราษฎร์ธานี

สถานีพัฒนาที่ดินสุราษฎร์ธานี
สำนักงานพัฒนาที่ดินเขต 11
กรมพัฒนาที่ดิน 2566

คำนำ

การจัดทำแผนการใช้ที่ดินดำเนินการตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2560 มาตรา 72 (1) ที่ได้บัญญัติให้มีการวางแผนการใช้ที่ดินให้เหมาะสมกับศักยภาพของที่ดิน ตามหลักการพัฒนาอย่างยั่งยืน โดยแผนการใช้ที่ดินตำบลบ้านส้อง อำเภอเวียงสระ จังหวัดสุราษฎร์ธานี ได้นำแนวคิดของ องค์การอาหารและการเกษตรแห่งสหประชาชาติ (Food and Agriculture Organization of the United Nations: FAO) และ โครงการสิ่งแวดล้อมแห่งสหประชาชาติ (United Nations Environment Programme: UNEP) มาปรับใช้ คือ ความเหมาะสมทางกายภาพ ความเหมาะสมทางเศรษฐกิจ การยอมรับจากสังคม การสร้างความยั่งยืนให้สิ่งแวดล้อม และ เสนอทางเลือกการใช้ที่ดิน ร่วมกับวิธีการที่จำเป็นอื่น ๆ เช่น กระบวนการมีส่วนร่วมของชุมชน (Participatory Rural Appraisal: PRA) การประเมินคุณภาพที่ดิน เป็นต้น

กองนโยบายและแผนการใช้ที่ดินร่วมกับสำนักงานพัฒนาที่ดินเขต 11 และสถานีพัฒนาที่ดิน สุราษฎร์ธานี ในการดำเนินงานวางแผนการใช้ที่ดินระดับตำบล โดยพิจารณาภาพรวมของสภาพปัญหา ในด้านต่าง ๆ ทั้งด้านกายภาพ เศรษฐกิจ และสังคม วิเคราะห์และสังเคราะห์ข้อมูลนำไปสู่การวางแผน การใช้ที่ดินที่สอดคล้องกับศักยภาพของพื้นที่ โดยผ่านกระบวนการมีส่วนร่วมของชุมชน (PRA) ในการระบุปัญหา ความต้องการของเกษตรกรและผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย ทั้งนี้ สผด. ได้จัดทำแผนกิจกรรม/โครงการ เพื่อขับเคลื่อนแผนการใช้ที่ดินให้เป็นรูปธรรมเพื่อให้เกษตรกร มีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น มีการใช้ที่ดินอย่างถูกต้องเหมาะสม รักษาสภาพแวดล้อมและอนุรักษ์ทรัพยากรในชุมชนให้เกิดความยั่งยืนต่อไป

สถานีพัฒนาที่ดินสุราษฎร์ธานี

กันยายน 2566

สารบัญ

	หน้า
คำนำ	ก
สารบัญ	ข
สารบัญตาราง	ง
สารบัญรูป	จ
บทที่ 1 บทนำ	
1.1 ความสำคัญของการวางแผนการใช้ที่ดิน	1-1
1.2 หลักการและเหตุผล	1-1
1.3 วัตถุประสงค์	1-1
1.4 ระยะเวลาและสถานที่ดำเนินงาน	1-2
1.5 ขั้นตอนการดำเนินงาน	1-2
1.6 วิสัยทัศน์ของตำบล	1-3
บทที่ 2 ข้อมูลทั่วไป	
2.1 ที่ตั้งและอาณาเขต	2-1
2.2 การแบ่งส่วนการปกครอง	2-3
2.3 สภาพภูมิประเทศ	2-3
2.4 สภาพภูมิอากาศ	2-3
2.5 สภาพการใช้ที่ดินในปัจจุบัน	2-5
2.6 สภาพเศรษฐกิจและสังคม	2-9
บทที่ 3 สถานภาพของทรัพยากรธรรมชาติ	
3.1 ทรัพยากรป่าไม้	3-1
3.2 ทรัพยากรน้ำ	3-2
3.3 ทรัพยากรดิน	3-2
บทที่ 4 กระบวนการมีส่วนร่วมของชุมชน (Participatory Rural Appraisal: PRA)	
4.1 การวิเคราะห์ผลจากการจัดทำกระบวนการมีส่วนร่วมของชุมชน (PRA)	4-1
4.2 ระบบการปลูกพืชในปัจจุบัน	4-4
บทที่ 5 การประเมินคุณภาพที่ดิน	
5.1 หลักการประเมินคุณภาพที่ดินด้านกายภาพ	5-1
5.2 พืชเศรษฐกิจที่สำคัญของตำบล	5-2
5.3 ระดับความเหมาะสมของที่ดิน	5-3

	สารบัญ (ต่อ)	หน้า
บทที่ 6	แผนการใช้ที่ดิน	
	6.1 การวิเคราะห์ข้อมูลเพื่อการจัดทำแผนการใช้ที่ดินระดับตำบล	6-1
	6.2 เขตการใช้ที่ดิน	6-2
บทที่ 7	การขับเคลื่อนแผนการใช้ที่ดิน	
	7.1 ขั้นตอนการดำเนินงาน	7-1
	7.2 กิจกรรมของกรมพัฒนาที่ดินในเขตการใช้ที่ดินที่จะดำเนินการใน ปีงบประมาณ 2566	7-1
	7.3 กิจกรรมที่ขอการสนับสนุนจากส่วนราชการอื่น	7-2
	7.4 ความต้องการของชุมชนและองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น	7-3
	เอกสารอ้างอิง	อ-1

สารบัญญัตินี้

ตารางที่		หน้า
2-1	สถิติภูมิอากาศ ณ สถานีตรวจอากาศอำเภอพุนพิน จังหวัดสุราษฎร์ธานี ปี 2536-2565	2-4
2-2	สภาพการใช้ที่ดิน ตำบลเขาตอก อำเภอเคียนซา จังหวัดสุราษฎร์ธานี	2-6
2-3	จำนวนประชากรและครัวเรือน ตำบลเขาตอก อำเภอเคียนซา จังหวัดสุราษฎร์ธานี	2-9
2-4	จำนวนและสัดส่วนครัวเรือนเกษตร ตำบลเขาตอก อำเภอเคียนซา จังหวัดสุราษฎร์ธานี	2-9
2-5	รายได้-รายจ่ายเฉลี่ยครัวเรือน ตำบลเขาตอก อำเภอเคียนซา จังหวัดสุราษฎร์ธานี ปี 2565	2-11
3-1	ทรัพยากรดิน ตำบลเขาตอก อำเภอเคียนซา จังหวัดสุราษฎร์ธานี	3-4
5-1	ตัวอย่างการประเมินคุณภาพที่ดินด้านกายภาพของประเภทการใช้ประโยชน์ที่ดิน	5-2
5-2	ชั้นความเหมาะสมทางกายภาพของดิน ตำบลเขาตอก อำเภอเคียนซา จังหวัดสุราษฎร์ธานี	5-3
6-1	เขตการใช้ที่ดิน ตำบลเขาตอก อำเภอเคียนซา จังหวัดสุราษฎร์ธานี	6-5
7-1	กิจกรรมของกรมพัฒนาที่ดินในเขตเกษตรกรรมที่จะดำเนินการในปีงบประมาณ 2566 - 2570	7-7
7-2	สรุปกิจกรรมที่ขอรับการสนับสนุนจากส่วนราชการอื่นในเขตการใช้ที่ดิน	7-8
7-3	เป้าหมายการดำเนินงานและงบประมาณ ตำบลเขาตอก อำเภอเคียนซา จังหวัดสุราษฎร์ธานี แผน 5 ปี (พ.ศ. 2566-2570)	7-9

สารบัญญรูป

รูปที่	หน้า	
1-1	ขั้นตอนการวางแผนการใช้ที่ดินระดับตำบล	1-3
2-1	ที่ตั้งและอาณาเขตตำบลบ้านเสด็จ อำเภอเคียนซา จังหวัดสุราษฎร์ธานี	2-2
2-2	สมุดลของน้ำเพื่อการเกษตร จังหวัดสุราษฎร์ธานี	2-5
2-3	สภาพการใช้ที่ดินตำบลบ้านเสด็จ อำเภอเคียนซา จังหวัดสุราษฎร์ธานี	2-7
3-1	ทรัพยากรดิน ตำบลบ้านเสด็จอำเภอเคียนซา จังหวัดสุราษฎร์ธานี	3-8
4-1	การวิเคราะห์สถานการณ์โดยระบบ DPSIR ของตำบลบ้านเสด็จ อำเภอเคียนซา จังหวัดสุราษฎร์ธานี	4-3
4-2	ระบบการปลูกพืชในปัจจุบัน ตำบลบ้านเสด็จ อำเภอเคียนซา จังหวัดสุราษฎร์ธานี	4-4
6-1	แผนการใช้ที่ดิน ตำบลบ้านเสด็จ อำเภอเคียนซา จังหวัดสุราษฎร์ธานี	6-6
7-1	การชะล้างพังทลายของดินในเขตการใช้ที่ดิน ตำบลบ้านเสด็จ อำเภอเคียนซา จังหวัดสุราษฎร์ธานี	7-6

บทที่ 1

บทนำ

1.1 ความสำคัญของการวางแผนการใช้ที่ดิน

ตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 มาตรา 72 รัฐพึงดำเนินการเกี่ยวกับที่ดิน ทรัพยากรน้ำ และพลังงาน ดังต่อไปนี้

(1) วางแผนการใช้ที่ดินของประเทศ ให้เหมาะสมกับสภาพพื้นที่และศักยภาพของที่ดินตามหลักการพัฒนาอย่างยั่งยืน...

1.2 หลักการและเหตุผล

ปัจจุบันกรมพัฒนาที่ดินได้ดำเนินการวางแผนการใช้ที่ดินระดับประเทศเรียบร้อยแล้วซึ่งเป็นการวางกรอบเชิงนโยบายมุ่งเน้นการพัฒนาด้านการเกษตรให้เกิดความสมดุลและยั่งยืนและในขณะเดียวกันต้องอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมควบคู่กับการรักษาคุณค่าทางศิลปวัฒนธรรม แต่ทั้งนี้เพื่อให้เกิดการใช้ประโยชน์ที่ดินในระดับพื้นที่อย่างมีประสิทธิภาพและรักษาฐานการผลิตด้านทรัพยากรธรรมชาติอย่างยั่งยืนตลอดห่วงโซ่อุปทาน แผนการใช้ที่ดินระดับตำบลจึงถูกนำมาใช้เป็นเครื่องมือเพื่อขับเคลื่อนการดำเนินงานดังกล่าว

ทั้งนี้กรมพัฒนาที่ดินได้จัดทำแผนปฏิบัติการราชการกรมพัฒนาที่ดินระยะ 5 ปี (พ.ศ. 2566 – 2570) เพื่อให้บรรลุตามวิสัยทัศน์ที่กำหนดไว้ คือ “เป็นองค์กรอัจฉริยะทางดิน เพื่อขับเคลื่อนการใช้ที่ดินอย่างเหมาะสม 15 ล้านไร่ ภายในปี 2570” ซึ่งในส่วนของประเด็นการพัฒนาที่ 2 บริหารจัดการทรัพยากรดินและที่ดินด้วย ชุดข้อมูลที่มีมูลค่าสูง (High Value Dataset) ซึ่งมีเป้าหมาย คือ การนำชุดข้อมูลที่มีมูลค่าสูง ไปใช้ในการบริหารจัดการทางการเกษตร ในส่วนของตัวชี้วัดบริหารจัดการทรัพยากรดินและที่ดินบนพื้นฐานของชุดข้อมูลที่มีมูลค่าสูง ร้อยละ 100 กลยุทธ์ที่ 2 ยกระดับแผนการใช้ที่ดินไปสู่การปฏิบัติ ได้กำหนดให้ ร้อยละของแผนการใช้ที่ดินระดับตำบลที่จัดทำแล้วเสร็จทั่วประเทศ ภายใน ปี 2570 (ไม่น้อยกว่า ร้อยละ 80) เป็นตัวชี้วัดหนึ่งของกลยุทธ์ดังกล่าว

1.3 วัตถุประสงค์

1.3.1 เพื่อรักษาเสถียรภาพของทรัพยากรให้เกิดความสมดุลและยั่งยืนภายใต้การพัฒนา
ด้านต่างๆ ของตำบล

1.3.2 เพื่อให้การใช้ที่ดินมีผลตอบแทนสูงสุดต่อหน่วยเนื้อที่อย่างยั่งยืน

1.3.3 เพื่อให้เกิดการกำหนดแผนงาน โครงการ กิจกรรม ที่สอดคล้องกับแผนการใช้ที่ดินที่กำหนดขึ้นและอยู่บนหลักการของโมเดลเศรษฐกิจ BCG (Bio – Circular- Green - Economy Model : BCG Model)

1.4 ระยะเวลาและสถานที่ดำเนินงาน

1.4.1 ระยะเวลา 1 ตุลาคม 2565 – 30 กันยายน 2566

1.4.2 สถานที่ ตำบลเขาตอก อำเภอเคียนซา จังหวัดสุราษฎร์ธานี

1.5 ขั้นตอนการดำเนินงาน

1.5.1 รวบรวมข้อมูลปฐมภูมิและทุติยภูมิ ประกอบด้วย

1) ด้านกายภาพ ได้แก่ ทรัพยากรดิน ทรัพยากรน้ำ ทรัพยากรป่าไม้ ภูมิอากาศ สภาพการใช้ที่ดิน เขตป่าไม้ตามกฎหมายและมติคณะรัฐมนตรี

2) ด้านเศรษฐกิจและสังคม เช่น การถือครองที่ดิน ลักษณะทางเศรษฐกิจของตำบล จำนวนประชากร

3) ด้านนโยบายและข้อกฎหมายที่เกี่ยวข้อง ได้แก่ ยุทธศาสตร์ แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 13 ยุทธศาสตร์ภาค แผนพัฒนากลุ่มจังหวัด แผนพัฒนาจังหวัด แผนพัฒนาการเกษตรและสหกรณ์ แผนพัฒนาท้องถิ่น 4 ปี ขององค์การบริหารส่วนจังหวัด เทศบาลตำบลหรือ องค์การบริหารส่วนตำบล

1.5.2 จัดทำกระบวนการมีส่วนร่วมของชุมชน (Participatory Rural Appraisal : PRA) เพื่อรับฟังความคิดเห็น ประเด็นปัญหา ความต้องการด้านต่าง ๆ ขององค์การปกครองส่วนท้องถิ่น และเกษตรกรในตำบล

1.5.3 ประเมินคุณภาพของที่ดินของพืชเศรษฐกิจหลักและพืชทางเลือกที่มีมูลค่าของตำบล

1.5.4 ส่งเคราะห์ข้อมูลจากข้อ 1.5.1 ถึง 1.5.3 เพื่อใช้ประกอบการวางแผนการใช้ที่ดิน

1.5.5 กำหนด (ร่าง) แผนการใช้ที่ดินระดับตำบล

1.5.6 รับฟังความคิดเห็นของผู้มีส่วนได้ส่วนเสียต่อ (ร่าง) แผนการใช้ที่ดินที่กำหนดขึ้น

1.5.7 ปรับปรุง (ร่าง) แผนการใช้ที่ดินเพื่อจัดทำแผนการใช้ที่ดินฉบับสมบูรณ์

1.5.8 นำแผนการใช้ที่ดินเข้าสู่คณะทำงานวิชาการของเขตฯ เพื่อตรวจสอบความครบถ้วน / สมบูรณ์ของเนื้อหาและองค์ประกอบ

1.5.9 เผยแพร่แผนการใช้ที่ดินเพื่อนำไปสู่การขับเคลื่อนการดำเนินงาน ประกอบด้วย

1) องค์การปกครองส่วนท้องถิ่น นำแผนการใช้ที่ดินที่จัดทำขึ้นไปประกอบการจัดทำแผนการพัฒนาของตำบล เพื่อนำไปสู่การของบประมาณที่มีความสอดคล้องกับศักยภาพด้านการผลิตและสถานภาพของทรัพยากรของตำบล

2) กรมพัฒนาที่ดิน โดยสถานีพัฒนาที่ดิน กำหนดแผนงาน/โครงการ/กิจกรรม ที่สอดคล้องกับแผนการใช้ที่ดินที่กำหนดขึ้นในแต่ละเขตและสามารถใช้ประกอบการของบประมาณในพื้นที่อย่างมีหลักการและเป็นที่ยอมรับ

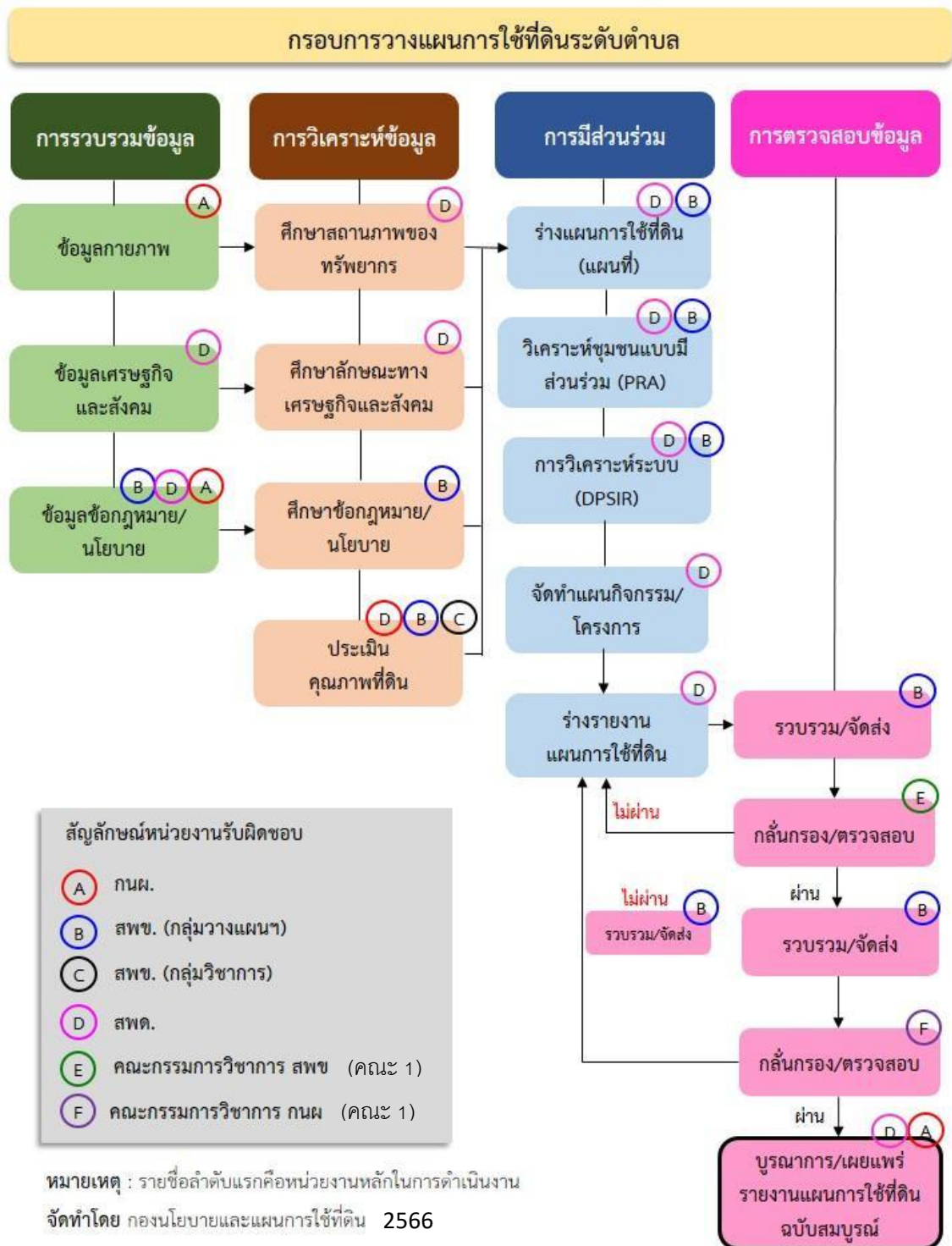

3) หน่วยงานราชการอื่น ๆ สามารถใช้เป็นข้อมูลพื้นฐานประกอบแผนงาน/โครงการ/กิจกรรม ที่สอดคล้องกับแผนการใช้ที่ดินที่กำหนดขึ้นในแต่ละเขต

ขั้นตอนการวางแผนการใช้ที่ดินระดับตำบลแสดงดังรูปที่ 1-1

1.6 วิสัยทัศน์ของตำบล

การคมนาคมสะดวกทุกที่ สิ่งแวดล้อมดีไม่มีมลพิษ สุขภาพจิตและกายดีมีสาธารณูปโภคครบครัน ก้าวทันเทคโนโลยีและการศึกษา ท้องถิ่นพัฒนาด้วยเศรษฐกิจพอเพียง (องค์การบริหารส่วนตำบล เขาคอก , 2566)

รูปที่ 1-1 กรอบการวางแผนการใช้ที่ดินระดับตำบล

บทที่ 2

ข้อมูลทั่วไป

2.1 ที่ตั้งและอาณาเขต

ตำบลเขาตอก อำเภอเคียนซา จังหวัดสุราษฎร์ธานี ตั้งอยู่ทางทิศตะวันออกเฉียงของ
อำเภอเคียนซา มีพื้นที่ประมาณ 56 ตารางกิโลเมตร หรือ 34,760 ไร่ โดยมีอาณาเขตติดต่อ ดังนี้ (รูปที่ 2-1)

ทิศเหนือ ติดต่อกับ ตำบลทรัพย์ทวีและตำบลบ้านนา อำเภอบ้านนาเดิม
จังหวัดสุราษฎร์ธานี

ทิศใต้ ติดต่อกับ ตำบลอรัญคามวารี อำเภอเคียนซา และตำบลท่าชี อำเภอบ้านนาสาร
จังหวัดสุราษฎร์ธานี

ทิศตะวันออกเฉียง ติดต่อกับ ตำบลบ้านนา อำเภอบ้านนาเดิม และตำบลท่าชี
อำเภอบ้านนาสาร จังหวัดสุราษฎร์ธานี

ทิศตะวันตก ติดต่อกับ ตำบลตะปาน อำเภอพุนพิน และตำบลเคียนซา อำเภอเคียนซา
จังหวัดสุราษฎร์ธานี

2.2 การแบ่งส่วนการปกครอง

ตำบลเขาตอก อำเภอเคียนซา จังหวัดสุราษฎร์ธานี แบ่งส่วนการปกครองออกเป็น 6 หมู่บ้าน ดังนี้

หมู่ที่ 1 บ้านเกาะแก้ว	หมู่ที่ 4 บ้านคลองจัน
หมู่ที่ 2 บ้านเขาตอกใต้	หมู่ที่ 5 บ้านทุ่งจูด
หมู่ที่ 3 บ้านเขาตอก	หมู่ที่ 6 บ้านสี่แยกสามัคคี

2.3 สภาพภูมิประเทศ

ลักษณะพื้นที่ทั่วไปส่วนใหญ่เป็นที่ดอน สภาพพื้นที่ราบเรียบถึงค่อนข้างราบเรียบ และลูกคลื่นลอนลาดเล็กน้อย ด้านทิศตะวันตกและทิศใต้อยู่ในเขตห้ามล่าสัตว์ป่าหนองทุ่งทอง แม่น้ำตาปี ไหลผ่านด้านทิศตะวันตกของตำบล เป็นส่วนหนึ่งของลุ่มน้ำภาคใต้ฝั่งตะวันออกตอนบน มีแหล่งน้ำที่สำคัญ เช่น แม่น้ำตาปี ห้วยวังไผ่ ห้วยคันเบ็ด อ่างเก็บน้ำหนองทุ่งทอง

2.4 สภาพภูมิอากาศ

จากการศึกษาสถิติภูมิอากาศ (พ.ศ.2536-2565) พบว่า ตำบลเขาตอก อำเภอเคียนซา จังหวัดสุราษฎร์ธานี มีรายละเอียดดังนี้

2.4.1 อุณหภูมิ

มีอุณหภูมิโดยเฉลี่ยทั้งปี 26.9 องศาเซลเซียส อุณหภูมิสูงสุดเฉลี่ย 32.4 องศาเซลเซียส ในเดือนเมษายน และอุณหภูมิต่ำสุดเฉลี่ย 23.0 องศาเซลเซียส ในเดือนมกราคม

2.4.2 ปริมาณน้ำฝน

มีปริมาณน้ำฝนรวมทั้งปี 2,046.7 มิลลิเมตร มีฝนตกประมาณ 164 วันเดือนที่มีฝนตกมากที่สุด ในเดือนพฤศจิกายน มีปริมาณฝน 386.3 มิลลิเมตร และมีฝนตกประมาณ 19 วัน

2.4.3 สมดุลน้ำเพื่อการเกษตร

จากข้อมูลสถิติภูมิอากาศในคาบ 30 ปี (พ.ศ.2536-2565) ณ สถานีตรวจอากาศเกษตรจังหวัดสุราษฎร์ธานี ได้นำมาวิเคราะห์สมดุลของน้ำเพื่อการเกษตร ซึ่งเป็นการวิเคราะห์หาช่วงฤดูกาลเพาะปลูกพืช ตลอดจนช่วงระยะเวลาที่พืชเสี่ยงต่อการขาดน้ำ ข้อมูลที่นำมาวิเคราะห์คือ ปริมาณน้ำฝน และศักยภาพการคายระเหยน้ำอ้างอิง (ETO) ซึ่งคำนวณด้วยโปรแกรม Cropwat for Windows Version 8.0 โดยใช้สมการ Penman-Monteith สามารถสรุปสมดุลของน้ำเพื่อการเกษตรในเขตอาศัยน้ำฝนได้ดังนี้

ช่วงที่เหมาะสมต่อการปลูกพืช เป็นช่วงที่ค่าปริมาณน้ำฝนมากกว่าค่า 0.5 การระเหยจากผิวดินและการคายน้ำของพืช เป็นช่วงที่ดินมีความชุ่มชื้นพอเหมาะต่อการเพาะปลูกพืชได้ตลอดทั้งปี

ช่วงที่มีน้ำมากเกินพอเป็นช่วงที่ค่าปริมาณน้ำฝนมากกว่าค่าการระเหยจากผิวดิน และการคายน้ำของพืช ซึ่งช่วงนี้เริ่มตั้งแต่ปลายเดือนเมษายนถึงกลางเดือนมกราคม (ตารางที่ 2-1 และรูปที่ 2-2)

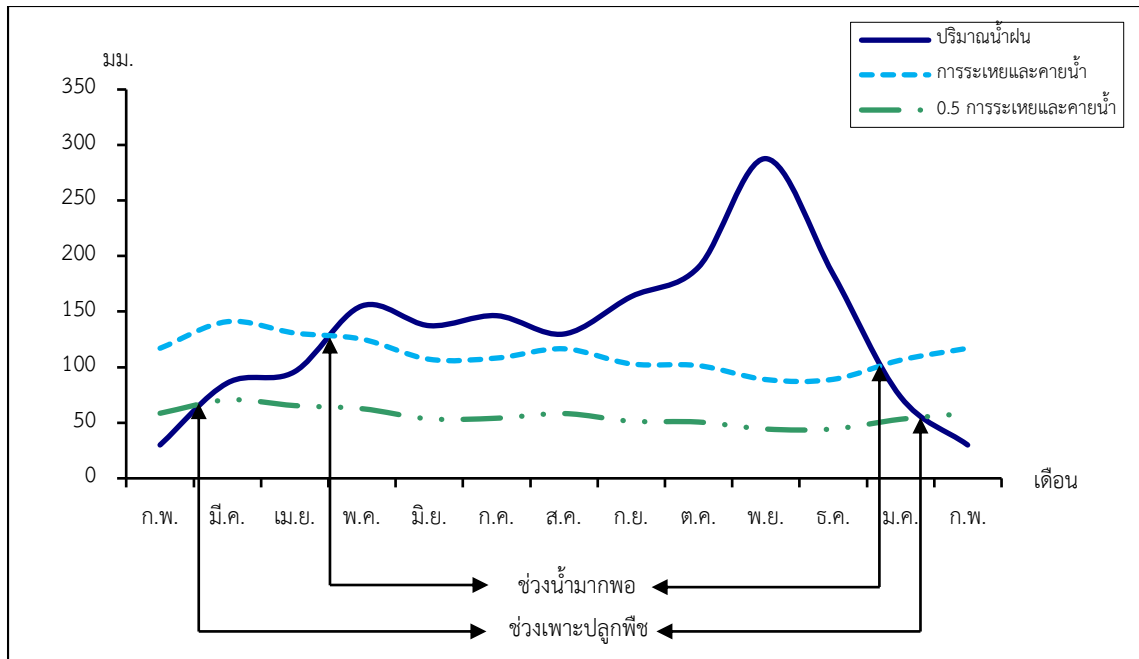
ตารางที่ 2-1 สถิติภูมิอากาศ ณ สถานีตรวจอากาศเกษตรจังหวัดสุราษฎร์ธานี¹ (ปี พ.ศ.2536-2565)

เดือน	อุณหภูมิ (°ซ.)			ความชื้นสัมพัทธ์ (%)	ปริมาณน้ำฝน (มม.)	จำนวนวันที่ฝนตก (วัน)	ศักยภาพการคายระเหยน้ำ (มม.)	ปริมาณฝนใช้การ ² (มม.)
	ต่ำสุด	สูงสุด	เฉลี่ย	(%)	(มม.)	(วัน)	(มม.)	(มม.)
ม.ค.	21.8	30.7	25.8	85.0	108.8	8.9	100.8	89.9
ก.พ.	21.6	32.2	26.6	80.0	47.7	4.6	114.2	44.1
มี.ค.	22.4	33.8	27.5	78.0	102.7	6.3	133.3	85.8
เม.ย.	23.3	34.4	28.0	80.0	100.2	9.1	129.6	84.1
พ.ค.	23.9	33.9	27.8	83.0	167.4	16.3	122.1	122.6
มิ.ย.	23.8	33.3	27.6	82.0	152.9	14.6	113.4	115.5
ก.ค.	23.8	32.9	27.4	82.0	138.3	15.5	114.1	107.7
ส.ค.	23.6	32.9	27.4	82.0	130.7	15.7	119.4	103.4
ก.ย.	23.4	32.4	26.9	84.0	181.8	17.9	106.2	128.9
ต.ค.	23.2	31.5	26.5	87.0	268.7	20.7	98.6	151.9
พ.ย.	22.9	30.6	26.1	89.0	386.3	19.0	84.9	163.6
ธ.ค.	22.2	30.2	25.7	87.0	261.2	14.9	86.8	151.1
เฉลี่ย	23.0	32.4	26.9	83.3	-	-	-	-
รวม	-	-	-	-	2,046.7	163.5	1,323.3	1,348.6

หมายเหตุ : ¹ เป็นสถานีตรวจอากาศที่ใกล้พื้นที่ตำบลมากที่สุด

² จากการคำนวณโดยโปรแกรม Cropwat for Windows Version 8.0

ที่มา : กรมอุตุนิยมวิทยา (2566)

หมายเหตุ : ใช้ข้อมูลปริมาณน้ำฝน 13 เดือน เพราะสามารถแสดงให้เห็นความต่อเนื่องของข้อมูล ที่นำมาวิเคราะห์สมดุลของน้ำเพื่อการเกษตร

รูปที่ 2-2 กราฟสมดุลของน้ำเพื่อการเกษตร ปี พ.ศ. 2536 - 2565

2.5 สภาพการใช้ที่ดินปัจจุบัน

สภาพการใช้ที่ดินตำบลเขาตอก อำเภอเคียนซา จังหวัดสุราษฎร์ธานี ซึ่งสำรวจโดย กลุ่มวิเคราะห์สภาพการใช้ที่ดิน (2566) ประกอบด้วยประเภทการใช้ที่ดินต่างๆ ดังนี้

1. พื้นที่ชุมชนและสิ่งปลูกสร้าง มีเนื้อที่ 821 ไร่ หรือร้อยละ 2.37 ของพื้นที่ตำบล
2. พื้นที่เกษตรกรรม มีเนื้อที่ 20,122 ไร่ หรือร้อยละ 57.90 ของพื้นที่ตำบล ประกอบด้วย การใช้ประโยชน์ที่ดินด้านเกษตรกรรมต่างๆ ดังต่อไปนี้

2.1) ไม้ยืนต้น มีเนื้อที่ 19,629 ไร่ หรือร้อยละ 56.48 ของเนื้อที่ตำบล ได้แก่ ยางพารา ปาล์มน้ำมัน ไม้ยืนต้นร้าง/เสื่อมโทรม

2.2) ไม้ผล มีเนื้อที่ 475 ไร่ หรือร้อยละ 1.37 ของเนื้อที่ตำบล ได้แก่ ไม้ผลผสม ทุเรียน มะพร้าว

2.3) พืชสวน มีเนื้อที่ 13 ไร่ หรือร้อยละ 0.04 ของเนื้อที่ตำบล ได้แก่ พืชผัก

2.4) ทุ่งหญ้าเลี้ยงสัตว์และโรงเรือนเลี้ยงสัตว์ มีเนื้อที่ 5 ไร่ หรือร้อยละ 0.01 ของเนื้อที่ตำบล ได้แก่ โรงเรือนเลี้ยงสัตว์ปีก

3. พื้นที่ป่าไม้ มีเนื้อที่ 4,011 ไร่ หรือร้อยละ 11.54 ของพื้นที่ตำบล ได้แก่ ป่าพรุสมบูรณ์ ป่าไม่ผลัดใบสมบูรณ์ ป่าไม่ผลัดใบรอสภาพฟื้นฟู

4. พื้นที่แหล่งน้ำ มีเนื้อที่ 1,470 ไร่ หรือร้อยละ 4.22 ของพื้นที่ตำบล ได้แก่ อ่างเก็บน้ำแม่ น้ำ ลำห้วย ลำคลอง หนอง บึง ทะเลสาบ บ่อน้ำในไร่นา

5. พื้นที่เบ็ดเตล็ด มีเนื้อที่ 8,336 ไร่ หรือร้อยละ 23.97 ของพื้นที่ตำบล ได้แก่ พื้นที่ลุ่ม ทุ่งหญ้าธรรมชาติ ทุ่งหญ้าสลับไม้พุ่ม/ไม้ละเมาะ

ตารางที่ 2-2 สภาพการใช้ที่ดิน ตำบลเขาตอก อำเภอเคียนซา จังหวัดสุราษฎร์ธานี

หน่วยแผนที่	สภาพการใช้ที่ดิน	เนื้อที่	
		ไร่	ร้อยละ
U	พื้นที่ชุมชนและสิ่งปลูกสร้าง	821	2.37
U201	หมู่บ้านบนพื้นราบ	570	1.64
U301	สถานที่ราชการและสถาบันต่าง ๆ	68	0.20
U405	ถนน	156	0.45
U502	โรงงานอุตสาหกรรม	27	0.08
A	พื้นที่เกษตรกรรม	20,122	57.90
A300	ไม้ยืนต้นร้าง/เสื่อมโทรม	165	0.48
A302	ยางพารา	16,322	46.96
A303	ปาล์มน้ำมัน	3,118	8.97
A303/A317	ปาล์มน้ำมัน/หมาก	9	0.03
A308	กระถิน	15	0.04
A401	ไม้ผลผสม	217	0.62
A403	ทุเรียน	159	0.46
A403/A405	ทุเรียน/มะพร้าว	11	0.03
A404	เงาะ	27	0.08
A404/A420	เงาะ/กลางสาด ลองกอง	9	0.03
A405	มะพร้าว	52	0.15
A502	พืชผัก	13	0.04
A703	โรงเรียนเลี้ยงสัตว์ปีก	5	0.01
F	พื้นที่ป่าไม้	4,011	11.54
F100	ป่าไม้ผลัดใบรอสภาพฟื้นฟู	42	0.12
F101	ป่าไม้ผลัดใบสมบูรณ์	526	1.51
F401	ป่าพรุสมบูรณ์	3,443	9.91

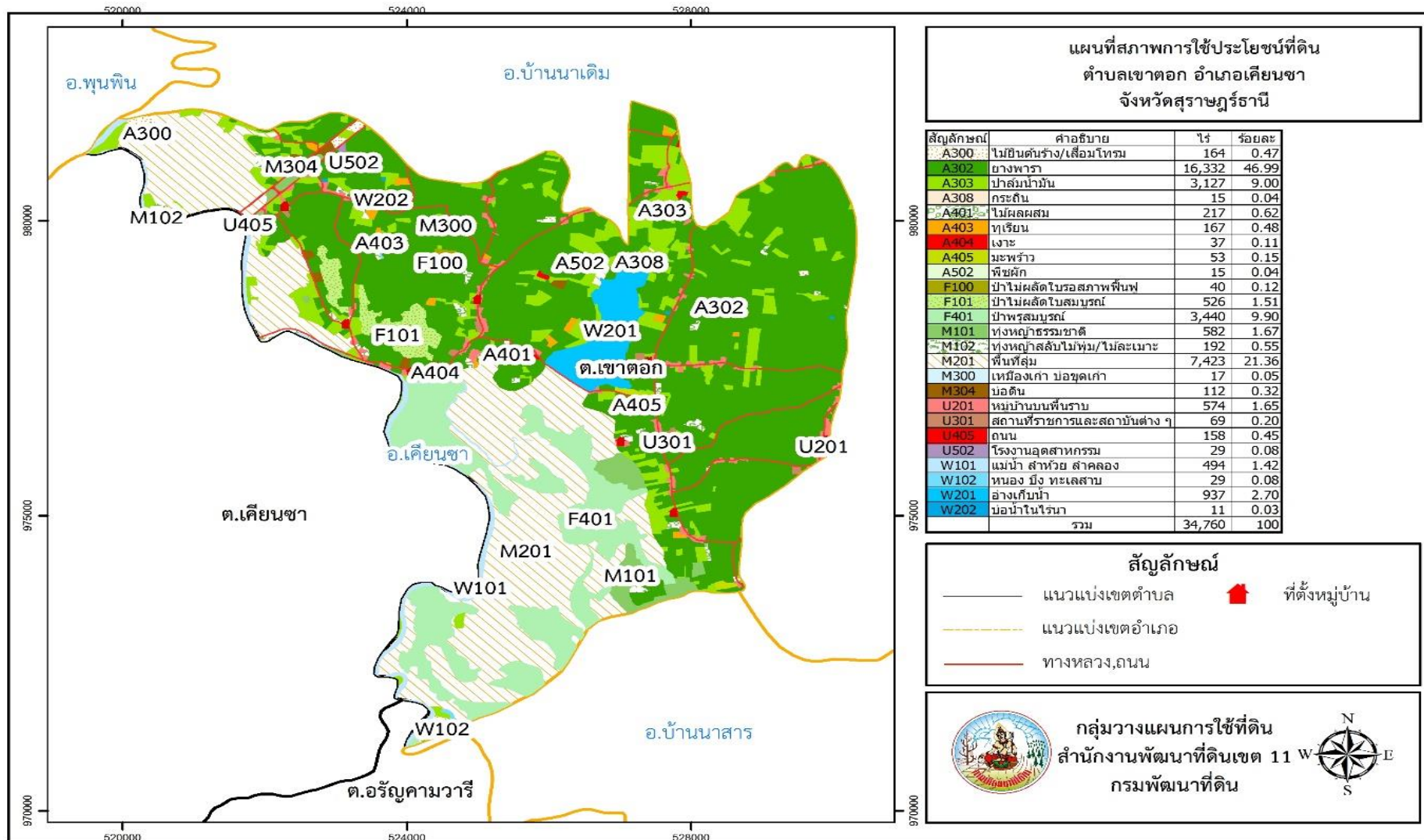
ตารางที่ 2-2 (ต่อ)

หน่วยแผนที่	สภาพการใช้ที่ดิน	เนื้อที่	
		ไร่	ร้อยละ
M	พื้นที่เบ็ดเตล็ด	8,336	23.97
M101	ทุ่งหญ้าธรรมชาติ	582	1.67
M102	ทุ่งหญ้าสลับไม้พุ่ม/ไม้ละเมาะ	191	0.55
M201	พื้นที่ลุ่ม	7,428	21.37
M300	เหมืองเก่า บ่อขุดเก่า	18	0.05
M304	บ่อดิน	112	0.32
M405	พื้นที่ถม	5	0.01
W	พื้นที่แหล่งน้ำ	1,470	4.22
W101	แม่น้ำ ลำห้วย ลำคลอง	494	1.42
W102	หนอง บึง ทะเลสาบ	28	0.08
W201	อ่างเก็บน้ำ	936	2.69
W202	บ่อน้ำในไร่นา	12	0.03
ผลรวมทั้งหมด		34,760	100.00

ที่มา: กลุ่มวิเคราะห์สภาพการใช้ที่ดิน (2566)

แผนการใช้ที่ดินตำบลเขาตอก อำเภอกะเนียงซา จังหวัดสุราษฎร์ธานี

รูปที่ 2-3 สภาพการใช้ที่ดิน ตำบลเขาตอก อำเภอกะเนียงซา จังหวัดสุราษฎร์ธานี

2.6 สภาพเศรษฐกิจและสังคม

2.6.1 ประชากร

จากหลักฐานทะเบียนราษฎรของกรมการปกครอง กระทรวงมหาดไทย ณ เดือนธันวาคม 2565 พบว่า ประชากรที่อาศัยในพื้นที่ตำบลเขาตอกมีประชากรรวม 3,936 คน แยกเป็นชาย 2,005 คน เป็นหญิง 1,931 คน ความหนาแน่นโดยเฉลี่ย 70.77 คนต่อตารางกิโลเมตร มีจำนวนครัวเรือนทั้งหมด 1,391 ครัวเรือน เป็นครัวเรือนเกษตรที่มาขึ้นทะเบียนกรมส่งเสริมการเกษตร 1,035 ครัวเรือน หรือร้อยละ 74.41 ของจำนวนครัวเรือนทั้งหมด และเป็นครัวเรือนที่ประกอบอาชีพอื่นๆ ครัวเรือนเกษตรที่ไม่ได้มาขึ้นทะเบียนกรมส่งเสริมการเกษตร 356 ครัวเรือน หรือร้อยละ 25.59 ของจำนวนครัวเรือนทั้งหมด ดังรายละเอียดในตารางที่ 2-3 ถึง 2-4

ตารางที่ 2-3 จำนวนประชากรและครัวเรือนตำบลเขาตอก อำเภอเคียนซา จังหวัดสุราษฎร์ธานี ปี 2565

พื้นที่	จำนวนครัวเรือน	จำนวนประชากร (คน)		
		ชาย	หญิง	รวม
ตำบลเขาตอก	1,391	2,005	1,931	3,936
หมู่ที่ 1 เกาะแก้ว	217	268	246	514
หมู่ที่ 2 เขาตอกใต้	113	176	152	328
หมู่ที่ 3 เขาตอก	215	281	282	563
หมู่ที่ 4 คลองจัน	367	506	490	996
หมู่ที่ 5 หุ่นจูด	288	469	446	915
หมู่ที่ 6 สี่แยกสามัคคี	191	305	315	620

ที่มา : กรมการปกครอง (2566)

ตารางที่ 2-4 จำนวนและสัดส่วนครัวเรือนเกษตรตำบลเขาตอก อำเภอเคียนซา จังหวัดสุราษฎร์ธานี ปี 2565

รายการ	จำนวน (ครัวเรือน)	ร้อยละ
จำนวนครัวเรือนทั้งหมด ^{๑)}	1,391	100.00
- จำนวนครัวเรือนเกษตรที่มาขึ้นทะเบียนกรมส่งเสริมการเกษตร ^{๒)}	1,035	74.41
- จำนวนครัวเรือนที่ประกอบอาชีพอื่นๆ และจำนวนครัวเรือนเกษตรที่ไม่ได้มาขึ้นทะเบียนฯ	356	25.59

ที่มา: 1) กรมการปกครอง (2566)

2) กรมส่งเสริมการเกษตร (2566)

2.6.2 การถือครองที่ดิน

จากข้อมูลกรมการปกครอง ณ เดือนธันวาคม 2565 ตำบลเขาตอกมีจำนวนครัวเรือนทั้งหมด 1,391 ครัวเรือน โดยถือครองที่ดินเฉลี่ยครัวเรือนละ 24.99 ไร่

2.6.3 ลักษณะทางเศรษฐกิจและการประกอบอาชีพ

ประชากรในตำบลเขาตอกประกอบอาชีพเกษตรกรรม ค้าขาย รับราชการ รับจ้างทั่วไป และอื่นๆ มีเกษตรกรบางครัวเรือนประกอบอาชีพหลายอย่างควบคู่กันไป สำหรับพืชที่เกษตรกรปลูกเป็นอาชีพหลัก ได้แก่ ยางพารา ปาล์มน้ำมัน และมะพร้าว ทางด้านการเลี้ยงสัตว์เกษตรกรจะมีการเลี้ยงไว้เพื่อบริโภค หากเหลือจึงจำหน่ายเป็นรายได้เสริม

2.6.4 ด้านรายได้-รายจ่าย

จากข้อมูลความจำเป็นพื้นฐานของกรมการพัฒนาชุมชน ปี 2566 พบว่า รายได้ครัวเรือนเฉลี่ยปีละ 208,468.43 บาท รายได้บุคคลเฉลี่ยปีละ 76,153.88 บาท รายจ่ายครัวเรือนเฉลี่ยปีละ 176,009.83 บาท รายจ่ายบุคคลเฉลี่ยปีละ 64,296.70 บาท เมื่อพิจารณาจะเห็นว่ารายได้ครัวเรือนมากกว่ารายจ่ายครัวเรือนปีละ 32,458.60 บาท และรายได้บุคคลมากกว่ารายจ่ายบุคคลปีละ 11,857.18 บาท ดังรายละเอียดในตารางที่ 2-5

ตารางที่ 2-5 รายได้-รายจ่ายเฉลี่ยครัวเรือนตำบลเขาคอก อำเภอเคียนซา จังหวัดสุราษฎร์ธานี ปี 2565

พื้นที่	แหล่งรายได้ของครัวเรือน (บาท/ปี)				รายได้ครัวเรือนเฉลี่ย (บาท/ปี)	รายได้บุคคลเฉลี่ย (บาท/ปี)	รายจ่ายครัวเรือนเฉลี่ย (บาท/ปี)	รายจ่ายบุคคลเฉลี่ย (บาท/ปี)
	อาชีพหลัก	อาชีพรอง	รายได้อื่น	ทำ-หาเอง				
ตำบลเขาคอก	186,079.25	9,186.92	4,437.76	8,764.50	208,468.43	76,153.88	176,009.83	64,296.70
หมู่ที่ 1 เกาะแก้ว	211,073.77	2,704.92	327.87	45.08	214,151.64	79,411.85	181,295.08	67,227.96
หมู่ที่ 2 เขาคอกใต้	126,964.29	16,071.43	428.57	0	143,464.29	58,500.00	110,928.57	45,233.01
หมู่ที่ 3 เขาคอก	207,985.45	26,006.62	14,086.06	11,981.82	260,059.96	101,202.58	196,454.55	76,450.47
หมู่ที่ 4 คลองจัน	164,883.72	11,248.06	7,841.09	5,197.67	189,170.54	83,144.80	181,162.79	79,625.21
หมู่ที่ 5 หุ้งจุด	164,640.00	1,866.67	400	24,844.44	191,751.11	58,067.29	169,404.44	51,300.13
หมู่ที่ 6 สี่แยกสามัคคี	238,803.68	306.75	0	0	239,110.43	78,737.37	185,858.90	61,202.02

ที่มา : กรมการพัฒนาชุมชน (2566)

บทที่ 3

สถานภาพของทรัพยากรธรรมชาติ

การศึกษาสถานภาพของทรัพยากรธรรมชาติในพื้นที่ตำบลเขาตอก อำเภอเคียนซา จังหวัดสุราษฎร์ธานี ได้แก่ ทรัพยากรป่าไม้ ทรัพยากรน้ำ และทรัพยากรดิน ซึ่งเป็นทรัพยากรกายภาพที่สำคัญต่อการทำการเกษตร ดังนั้นจึงจำเป็นต้องทราบว่าทรัพยากรธรรมชาติแต่ละชนิดปัจจุบันมีสถานะอย่างไร เพื่อใช้เป็นข้อมูลประกอบการวางแผนการใช้ที่ดินซึ่งจะนำไปสู่การกำหนดแผนงาน โครงการ กิจกรรม รวมถึงมาตรการต่าง ๆ เพื่อการพัฒนาพื้นที่อย่างมีประสิทธิภาพต่อไป โดยมีรายละเอียดดังนี้

3.1 ทรัพยากรป่าไม้

3.1.1 ป่าไม้ตามกฎหมายและมติคณะรัฐมนตรี

1) ป่าอนุรักษ์ พบพื้นที่ป่าอนุรักษ์ในพื้นที่ คือ เขตห้ามล่าสัตว์ป่าหนองทุ่งทอง เนื้อที่ 21,813 ไร่

2) ป่าสงวนแห่งชาติ ได้มีการจำแนกเขตการใช้ประโยชน์ทรัพยากรและที่ดินป่าไม้ในพื้นที่ป่าสงวนแห่งชาติตามมติคณะรัฐมนตรี วันที่ 10 มีนาคม 2535 และ 17 มีนาคม 2535 แบ่งออกเป็น 3 เขต ประกอบด้วย เขตพื้นที่ป่าเพื่อการอนุรักษ์ (Zone C) เขตพื้นที่ป่าเพื่อเศรษฐกิจ (Zone E) และเขตพื้นที่ป่าที่เหมาะสมต่อการเกษตร (Zone A) จากการวิเคราะห์ข้อมูลพบพื้นที่ป่าจำแนกเขตการใช้ประโยชน์ทรัพยากรที่ดินและป่าไม้ในพื้นที่ป่าสงวนแห่งชาติตามมติคณะรัฐมนตรีในพื้นที่ ได้แก่

(1) เขตพื้นที่ป่าเพื่อการอนุรักษ์ (Zone C) เนื้อที่ 2,927 ไร่

(2) เขตพื้นที่ป่าเพื่อเศรษฐกิจ (Zone E) เนื้อที่ 13,192 ไร่

3.1.2 **ชั้นคุณภาพลุ่มน้ำ** (มติคณะรัฐมนตรี วันที่ 28 พฤษภาคม 2528) จากการวิเคราะห์ข้อมูลพบชั้นคุณภาพลุ่มน้ำในพื้นที่ ได้แก่

(1) พื้นที่ลุ่มน้ำชั้นที่ 2 เนื้อที่ 990 ไร่

(2) พื้นที่ลุ่มน้ำชั้นที่ 3 เนื้อที่ 832 ไร่

(3) พื้นที่ลุ่มน้ำชั้นที่ 4 เนื้อที่ 5,362 ไร่

(4) พื้นที่ลุ่มน้ำชั้นที่ 5 เนื้อที่ 27,242 ไร่

ทั้งนี้ เนื้อที่ดังกล่าวข้างต้นคำนวณด้วยระบบสารสนเทศภูมิศาสตร์ เป็นเนื้อที่เบื้องต้นเท่านั้น ไม่สามารถใช้อ้างอิงได้ทางกฎหมาย

3.2 ทรัพยากรน้ำ

3.2.1 ปริมาณน้ำฝน พบว่าในพื้นที่ตำบลเขาตอก มีปริมาณน้ำฝนเฉลี่ยในคาบ 30 ปี (พ.ศ.2536 -2565) 2,046.7 มิลลิเมตรต่อปี

3.2.2 น้ำผิวดิน หมายถึง แม่น้ำลำคลอง หนอง บึง ทะเลสาบ อ่างเก็บ และแหล่งน้ำสาธารณะอื่นๆ ที่อยู่ภายในผืนแผ่นดิน ในพื้นที่ตำบลเขาตอก มีรายละเอียดของแหล่งน้ำผิวดินดังนี้

แหล่งน้ำผิวดินธรรมชาติ ได้แก่ แม่น้ำตาปี คลองบางตอก หนองวังไผ่ ห้วยคันเบ็ด ห้วยจันทรโคตร ห้วยทุ่งจุด ห้วยวังไผ่ ห้วยสี่แยกสามัคคี และห้วยห้าง

3.2.3 ใช้ฐานข้อมูลน้ำบาดาลของกรมทรัพยากรน้ำบาดาล กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ซึ่งพบว่า ตำบลเขาตอก มีจำนวนบ่อบาดาลราชการจำนวน 10 บ่อ และจำนวนบ่อบาดาลเอกชนจำนวน 1 บ่อ (กรมทรัพยากรน้ำบาดาล ,2566)

3.3 ทรัพยากรดิน

ทรัพยากรดินในพื้นที่ตำบลเขาตอก อำเภอเคียนซา จังหวัดสุราษฎร์ธานี พบหน่วยแผนที่ดินทั้งหมด 16 หน่วยแผนที่ดิน และหน่วยพื้นที่เบ็ดเตล็ด 2 หน่วยแผนที่ ดังนี้

3.3.1 ดินในพื้นที่ลุ่ม มี 3 หน่วยแผนที่ดิน ได้แก่

1) หน่วยแผนที่ดิน Ba-fsi-sic1A ดินบางนาราที่เป็นดินทรายแฉะละเอียด มีเนื้อดินบนเป็นดินร่วนเหนียวปนทรายแฉะ ความลาดชัน 0-2 เปอร์เซ็นต์ มีเนื้อที่ 5,143 ไร่ หรือร้อยละ 14.79 ของเนื้อที่ตำบล

2) หน่วยแผนที่ดิน Mu-sic1A ชุดดินมูโน๊ะ มีเนื้อดินบนเป็นดินร่วนเหนียวปนทรายแฉะ ความลาดชัน 0-2 เปอร์เซ็นต์ มีเนื้อที่ 2,378 ไร่ หรือร้อยละ 6.84 ของเนื้อที่ตำบล

3) หน่วยแผนที่ดิน Pt1-sic1A ชุดดินพัทลุง มีเนื้อดินบนเป็นดินร่วนเหนียวปนทรายแฉะ ความลาดชัน 0-2 เปอร์เซ็นต์ มีเนื้อที่ 3,936 ไร่ หรือร้อยละ 11.32 ของเนื้อที่ตำบล

3.3.2 ดินในพื้นที่ดอน มี 13 หน่วยแผนที่ดิน ได้แก่

1) หน่วยแผนที่ดิน AC-mw,col-s1A ดินตะกอนน้ำพาเชิงซ้อนที่มีการระบายน้ำดีปานกลางและเป็นดินร่วนหยาบ มีเนื้อดินบนเป็นดินร่วนปนทราย ความลาดชัน 0-2 เปอร์เซ็นต์ มีเนื้อที่ 1,038 ไร่ หรือร้อยละ 2.99 ของเนื้อที่ตำบล

2) หน่วยแผนที่ดิน AC-wd,col-s1B ดินตะกอนน้ำพาเชิงซ้อนที่มีการระบายน้ำดีและเป็นดินร่วนหยาบ มีเนื้อดินบนเป็นดินร่วนปนทราย ความลาดชัน 2-5 เปอร์เซ็นต์ มีเนื้อที่ 79 ไร่ หรือร้อยละ 0.23 ของเนื้อที่ตำบล

3) หน่วยแผนที่ดิน Kh-s1A ชุดดินคอหงษ์ มีเนื้อดินบนเป็นดินร่วนปนทราย ความลาดชัน 0-2 เปอร์เซ็นต์ มีเนื้อที่ 607 ไร่ หรือร้อยละ 1.75 ของเนื้อที่ตำบล

4) หน่วยแผนที่ดิน Kh-slB ชุดดินคองหงษ์ มีเนื้อดินบนเป็นดินร่วนปนทราย ความลาดชัน 2-5 เปอร์เซ็นต์ มีเนื้อที่ 402 ไร่ หรือร้อยละ 1.16 ของเนื้อที่ตำบล

5) หน่วยแผนที่ดิน Km-slB ชุดดินคลองท่อม มีเนื้อดินบนเป็นดินร่วนปนทราย ความลาดชัน 2-5 เปอร์เซ็นต์ มีเนื้อที่ 5,287 ไร่ หรือร้อยละ 15.21 ของเนื้อที่ตำบล

6) หน่วยแผนที่ดิน Lam-slA ชุดดินลำแก่น มีเนื้อดินบนเป็นดินร่วนปนทรายแบ่ง ความลาดชัน 0-2 เปอร์เซ็นต์ มีเนื้อที่ 498 ไร่ หรือร้อยละ 1.43 ของเนื้อที่ตำบล

7) หน่วยแผนที่ดิน Pto-slB ชุดดินพะโต๊ะ มีเนื้อดินบนเป็นดินร่วนปนทราย ความลาดชัน 2-5 เปอร์เซ็นต์ มีเนื้อที่ 163 ไร่ หรือร้อยละ 0.47 ของเนื้อที่ตำบล

8) หน่วยแผนที่ดิน Pto-slC ชุดดินพะโต๊ะ มีเนื้อดินบนเป็นดินร่วนปนทราย ความลาดชัน 5-12 เปอร์เซ็นต์ มีเนื้อที่ 1,999 ไร่ หรือร้อยละ 5.75 ของเนื้อที่ตำบล

9) หน่วยแผนที่ดิน Pto-slD ชุดดินพะโต๊ะ มีเนื้อดินบนเป็นดินร่วนปนทราย ความลาดชัน 12-20 เปอร์เซ็นต์ มีเนื้อที่ 189 ไร่ หรือร้อยละ 0.54 ของเนื้อที่ตำบล

10) หน่วยแผนที่ดิน Sw-slB ชุดดินสวี มีเนื้อดินบนเป็นดินร่วนปนทราย ความลาดชัน 2-5 เปอร์เซ็นต์ มีเนื้อที่ 105 ไร่ หรือร้อยละ 0.30 ของเนื้อที่ตำบล

11) หน่วยแผนที่ดิน Tg-slA ชุดดินทุ่งหว้า มีเนื้อดินบนเป็นดินร่วนปนทราย ความลาดชัน 0-2 เปอร์เซ็นต์ มีเนื้อที่ 303 ไร่ หรือร้อยละ 0.87 ของเนื้อที่ตำบล

12) หน่วยแผนที่ดิน Tg-slB ชุดดินทุ่งหว้า มีเนื้อดินบนเป็นดินร่วนปนทราย ความลาดชัน 2-5 เปอร์เซ็นต์ มีเนื้อที่ 9,502 ไร่ หรือร้อยละ 27.34 ของเนื้อที่ตำบล

13) หน่วยแผนที่ดิน Tkn-lA ชุดดินตาขุน มีเนื้อดินบนเป็นดินร่วน ความลาดชัน 0-2 เปอร์เซ็นต์ มีเนื้อที่ 448 ไร่ หรือร้อยละ 1.29 ของเนื้อที่ตำบล

3.3.3 พื้นที่เบ็ดเตล็ด มี 2 หน่วยแผนที่ ได้แก่

1) หน่วยแผนที่ SC พื้นที่ลาดชันเชิงซ้อน มีเนื้อที่ 1,431 ไร่ หรือร้อยละ 4.12 ของเนื้อที่ตำบล

2) หน่วยแผนที่ W พื้นที่น้ำ มีเนื้อที่ 1,252 ไร่ หรือร้อยละ 3.60 ของเนื้อที่ตำบล

ปัญหาทรัพยากรดินทางการเกษตรตามสภาพธรรมชาติในพื้นที่ พบปัญหาดินเปรี้ยวจัด มีเนื้อที่ 2,378 ไร่ หรือร้อยละ 6.84 ของเนื้อที่ตำบล คือ ชุดดินมูโน๊ะ (Mu)

รายละเอียดของสมบัติดิน ตำบลเขาคอก อำเภอเคียนซา จังหวัดสุราษฎร์ธานี ดังแสดง ในตารางที่ 3-1 และแผนที่แสดงในลักษณะของชุดดิน (รูปที่ 3-1)

ตารางที่ 3-1 ทรัพยากรดิน ตำบลเขาตอก อำเภอเคียนซา จังหวัดสุราษฎร์ธานี

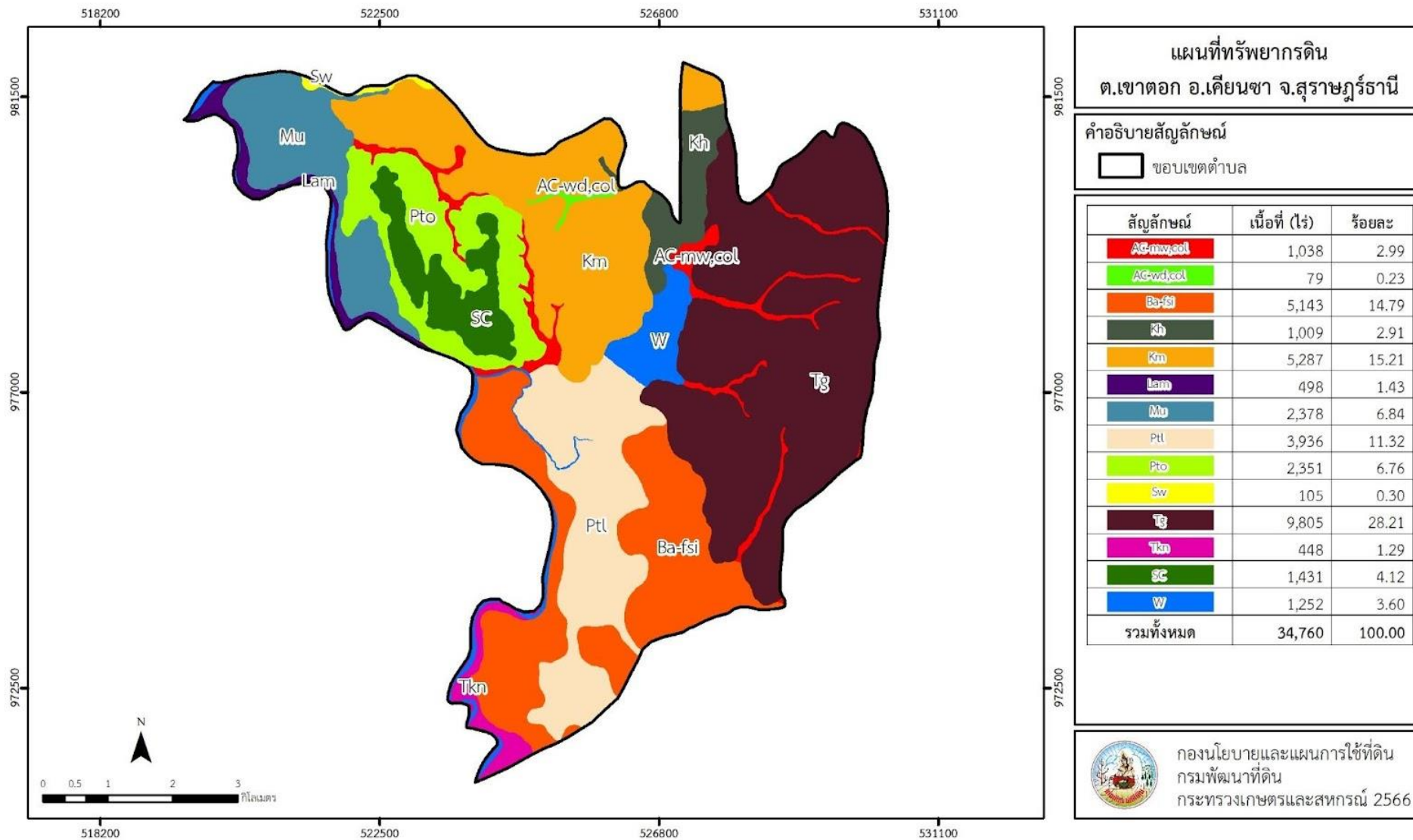
หน่วยแผนที่ดิน	ความลาดชัน (%)	ความลึก (ซม.)	การระบายน้ำ	ความอุดมสมบูรณ์ของดิน	ความจุแลกเปลี่ยนแคตไอออน (cmol/kg)	ความอึมตัวเบส (%)	ปฏิกิริยาดิน		ค่าการนำไฟฟ้า (dS/m)	ความลึกของชั้นจาโรไซด์ (ซม.)	เนื้อที่	
							ดินบน	ดินล่าง			ไร่	ร้อยละ
AC-mw,col-sIA	0-2	>150	ดีปานกลาง	ต่ำ	10-20	35-75	5.0-6.5	5.5-7.0	<2	-	1,038	2.99
AC-wd,col-slB	2-5	>150	ดี	ต่ำ	10-20	35-75	5.0-6.5	5.5-7.0	<2	-	79	0.23
Ba-fsi-sicIA	0-2	>150	เลว	ต่ำ	<10	<35	5.5-6.5	4.5-5.5	<2	-	5,143	14.79
Kh-sIA	0-2	>150	ดี	ต่ำ	<10	<35	4.5-5.5	4.5-5.5	<2	-	607	1.75
Kh-slB	2-5	>150	ดี	ต่ำ	<10	<35	4.5-5.5	4.5-5.5	<2	-	402	1.16
Km-slB	2-5	>150	ดี	ต่ำ	<10	<35	5.0-5.5	4.5-5.0	<2	-	5,287	15.21
Lam-silA	0-2	>150	ดี	ต่ำ	<10	<35	4.5-6.0	5.0-5.5	<2	-	498	1.43
Mu-sicIA	0-2	>150	เลว	ปานกลาง	10-20	<35	4.5-5.0	<4.5	<2	0-50	2,378	6.84
Ptl-sicIA	0-2	>150	เลว	ต่ำ	<10	<35	5.5-6.5	4.5-5.5	<2	-	3,936	11.32
Pto-slB	2-5	50-100	ดี	ต่ำ	<10	<35	5.5-6.5	4.5-5.5	<2	-	163	0.47
Pto-slC	5-12	50-100	ดี	ต่ำ	<10	<35	5.5-6.5	4.5-5.5	<2	-	1,999	5.75
Pto-slD	12-20	50-100	ดี	ต่ำ	<10	<35	5.0-6.5	4.5-5.5	<2	-	189	0.54
Sw-slB	2-5	50-100	ดี	ปานกลาง	<10	<35	5.5-6.5	5.0-5.5	<2	-	105	0.30
Tg-sIA	0-2	>150	ดี	ต่ำ	<10	<35	4.5-5.5	4.5-5.5	<2	-	303	0.87
Tg-slB	2-5	>150	ดี	ต่ำ	<10	<35	4.5-5.5	4.5-5.5	<2	-	9,502	27.34
Tkn-lA	0-2	>150	ดี	ต่ำ	<10	<35	5.0-5.5	4.5-5.0	<2	-	448	1.29
SC	>35	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1,431	4.12
W	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1,252	3.60
รวมทั้งหมด											34,760	100.00

หมายเหตุ: เนื้อที่คำนวณด้วยระบบสารสนเทศภูมิศาสตร์

ที่มา: กองสำรวจและวิจัยทรัพยากรดิน (2566)

แผนการใช้ที่ดินตำบลเขาดอก อำเภอกะเนียง จ.สุราษฎร์ธานี

รูปที่ 3-1 ทรัพยากรดิน ตำบลเขาดอก อำเภอกะเนียง จ.สุราษฎร์ธานี

บทที่ 4

กระบวนการมีส่วนร่วมของชุมชน (Participatory Rural Appraisal : PRA)

4.1 การวิเคราะห์ผลจากการจัดทำกระบวนการมีส่วนร่วมของชุมชน (PRA)

การวิเคราะห์ผลจากการจัดทำกระบวนการมีส่วนร่วมของชุมชน (PRA) เมื่อวันที่ 4 กรกฎาคม 2566 มีสาระสำคัญสรุปได้ดังนี้

4.1.1 ปัญหาหลักของตำบลเขาคอก คือ

- 1) ดินขาดความอุดมสมบูรณ์
- 2) การชะล้างพังทลายของดิน
- 3) พื้นที่แล้งซ้ำซาก
- 4) ดินเปรี้ยวจัด

4.1.2 ความต้องการของชุมชน เกษตรกร และตำบลบ้านล้อม มีความต้องการ 3 ประการ คือ

- 1) การแก้ปัญหาดินเสื่อมโทรมและฟื้นฟูความอุดมสมบูรณ์ของดิน
- 2) แก้ปัญหาการขาดแคลนน้ำ
- 3) เทคโนโลยีและนวัตกรรมที่เพิ่มผลผลิตให้กับเกษตรกร
- 4) แก้ปัญหาดินเปรี้ยวจัด

ผลจากการจัดทำกระบวนการมีส่วนร่วมของชุมชน (PRA) ได้นำมาวิเคราะห์ร่วมกับปัญหาด้านกายภาพ โดยระบบ DPSIR มีรายละเอียดดังนี้

1) แรงขับเคลื่อน (Driver) มี 5 ประการ คือ

- 1.1) การใช้ที่ดินผิดประเภท
- 1.2) การเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ
- 1.3) ขาดองค์ความรู้ทางด้านการเกษตร
- 1.4) ความเสื่อมโทรมของศักยภาพดิน
- 1.5) ขาดแคลนแหล่งน้ำในช่วงหน้าแล้ง

2) แรงกดดัน (Pressure) ที่เกิดจากปัจจัยขับเคลื่อน มี 4 ประการ คือ

- 2.1) ปลุกพืชไม่เหมาะสมกับศักยภาพของดิน
- 2.2) การใช้ปุ๋ยเคมีในระยะเวลานานทำให้ตกค้างในดิน
- 2.3) การปลูกพืชซ้ำในพื้นที่เดิมเป็นระยะเวลานาน
- 2.4) พื้นที่การเกษตรน้ำท่วมขังในบางหมู่บ้าน

3) สถานะ (State) ที่เกิดแรงกดดัน มี 7 ประการ คือ

- 3.1) ความเสื่อมโทรมของทรัพยากรดิน
- 3.2) การชะล้างพังทลายของดิน
- 3.3) การเกิดเชื้อราในดินบางพื้นที่
- 3.4) ราคาผลผลิตไม่แน่นอน
- 3.5) วางแผนจัดการพื้นที่ปลูกให้เหมาะสมกับพืช

4) ผลกระทบ (Impact) ที่ปรากฏในพื้นที่ มี 6 ประการ คือ

- 4.1) ผลผลิตตกต่ำ
- 4.2) ต้นทุนการผลิตสูง
- 4.3) รายได้เกษตรกรลดลง
- 4.4) ลักษณะดินไม่เหมาะสมสำหรับการเกษตร
- 4.5) ขาดแคลนแหล่งน้ำทางการเกษตรช่วงหน้าแล้ง
- 4.6) คุณภาพชีวิตของเกษตรกรลดลง

5) การตอบสนอง (Response) ของรัฐในอดีต ปัจจุบัน และในอนาคต มีดังนี้

อดีต-ปัจจุบัน

- 5.1) มาตรการอนุรักษ์ดินและน้ำวิธีพืชและวิธีกล เช่น สนับสนุนหญ้าแฝก
- 5.2) มาตรการปรับปรุงบำรุงดิน เช่น สนับสนุนปุ๋ยพืชสด โดโลไมท์ หินปูนฝุ่น

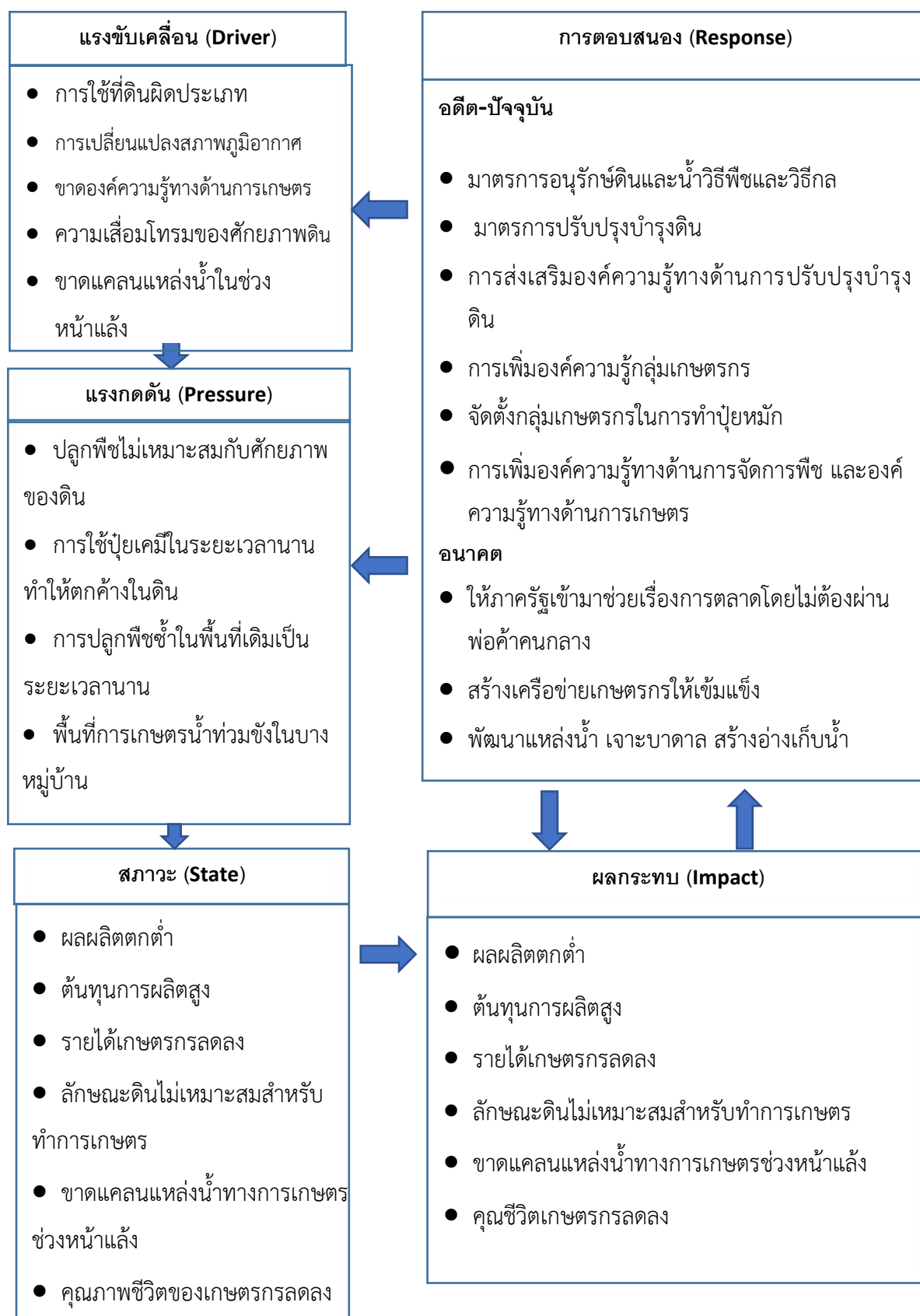
และปุ๋ยอินทรีย์คุณภาพสูง

- 5.3) การส่งเสริมองค์ความรู้ทางการปรับปรุงบำรุงดิน
- 5.4) การเพิ่มองค์ความรู้กลุ่มเกษตรกร
- 5.5) จัดตั้งกลุ่มเกษตรกรในการทำปุ๋ยหมัก
- 5.6) การเพิ่มองค์ความรู้ทางการจัดการพืช และองค์ความรู้ทางการเกษตร

อนาคต

- (1) ให้ภาครัฐเข้ามาช่วยในเรื่องการตลาดโดยไม่ต้องผ่านพ่อค้าคนกลาง
- (2.) สร้างเครือข่ายเกษตรกรให้เข้มแข็ง
- (3.) พัฒนาแหล่งน้ำ เจาะบาดาล สร้างอ่างเก็บน้ำ

ดังมีรายละเอียดในรูปที่ 4-1

รูปที่ 4-1 การวิเคราะห์สถานการณ์โดยระบบ DPSIR ของตำบลเขาตอก อำเภอเคียนซา จังหวัดสุราษฎร์ธานี

บทที่ 5

การประเมินคุณภาพที่ดิน

5.1 หลักการประเมินคุณภาพที่ดินด้านกายภาพ

การประเมินคุณภาพที่ดินหรือการประเมินความเหมาะสมของที่ดิน สอดคล้องตามหลักการของ FAO Framework ค.ศ. 1983 ซึ่งการประเมินคุณภาพที่ดินด้านกายภาพ เป็นการประเมินศักยภาพของที่ดินว่าที่ดินนั้นๆเหมาะสมมากหรือน้อยเพียงใดสำหรับการใช้ที่ดินประเภทต่างๆ หรือการปลูกพืชต่างๆ โดยพิจารณาจาก สภาพแวดล้อมที่มีผลต่อการเจริญเติบโตของพืช สมบัติดินที่ได้จำแนกไว้ในแต่ละตำบล ร่วมกับการจัดการพื้นที่ เช่น ระบบชลประทาน พื้นที่ยกทรง การจัดระบบอนุรักษ์ดินและน้ำ เป็นต้น และนอกจากนี้พิจารณาความต้องการปัจจัยต่อการปลูกพืชแต่ละชนิด สอดคล้องตามหลักการของ FAO ได้แก่ ความต้องการด้านพืช ความต้องการด้านการจัดการ ความต้องการด้านการอนุรักษ์ (บัณฑิต และคำณ, 2542) รายละเอียดดังตารางที่ 5-1

ระดับความเหมาะสมของที่ดินได้จากการสังเคราะห์ข้อมูลดิน การจัดการที่ดิน หรือดินที่มีลักษณะเฉพาะที่เกิดขึ้นตามสภาพภูมิประเทศ (ซึ่งจะเรียกรวมว่าหน่วยที่ดิน) ลักษณะภูมิอากาศ พิจารณาร่วมกับระดับความต้องการปัจจัยต่อการเจริญเติบโตของพืชแต่ละชนิด หลังจากนั้นดำเนินการประเมินคุณภาพที่ดิน ซึ่งสามารถจำแนกระดับความเหมาะสมของที่ดินได้เป็น 4 ระดับ ได้แก่ เหมาะสมสูง (S1) เหมาะสมปานกลาง (S2) เหมาะสมเล็กน้อย (S3) และไม่เหมาะสม (N) โดยที่

S1 : ไม่มีข้อจำกัดด้านที่ดินตามปัจจัยที่ใช้พิจารณา

S2 : มีข้อจำกัดด้านที่ดินที่แก้ไขได้ง่ายหรือข้อจำกัดอาจไม่ส่งผลกระทบต่อ การเจริญเติบโตของพืชอย่างชัดเจน

S3 : มีข้อจำกัดด้านที่ดินที่แก้ไขได้ยาก ควรปรับเปลี่ยนการผลิตเป็นพืชชนิดอื่นหรือ กิจกรรมอื่น (ส่วนใหญ่เป็นลักษณะทางกายภาพ)

N : มีข้อจำกัดที่พัฒนาหรือปรับปรุงที่ดินได้ยากมาก หากจะดำเนินการพัฒนาหรือ ปรับปรุงต้องใช้ต้นทุนสูงหรือเครื่องจักรขนาดใหญ่ แนะนำให้ปรับเปลี่ยนการผลิต

ตารางที่ 5-1 ตัวอย่างการประเมินคุณภาพที่ดินด้านกายภาพของประเภทการใช้ประโยชน์ที่ดิน

คุณภาพที่ดิน (Land Quality)	คุณลักษณะที่ดินตัวแทน (Land Characteristics)	ระดับความเหมาะสม (Land Suitability Rating)
1. ความเหมาะสมด้านความต้องการด้านพืช (Crop Requirements)		
1.1. การหยั่งลึกของรากพืช (r)	ความลึกของดิน	S1
1.2. ความชุ่มชื้นที่เป็นประโยชน์ต่อพืช (m)	ปริมาณน้ำฝนเฉลี่ยในรอบปี	S2m
1.3. ความเป็นประโยชน์ของออกซิเจนต่อรากพืช (o)	สภาพการระบายน้ำของดิน	S2o
ความเหมาะสมรวมด้านความต้องการด้านพืช (Crop Requirements)		S2om
2. ความเหมาะสมด้านความต้องการด้านการจัดการ (Management Requirements)		
2.1. สภาพการเขตกรรม (k)	ชั้นความยากง่ายในการเขตกรรม (ดินบน)	S1
2.2. ศักยภาพการใช้เครื่องจักรกล (w)	ความลาดชันของพื้นที่	S3w
ความเหมาะสมรวมด้านความต้องการด้านการจัดการ (Management Requirements)		S3w
3. ความเหมาะสมด้านความต้องการด้านการอนุรักษ์ (Conservation Requirements)		
3.1 ความเสียหายจากการกัดกร่อน (e)	ความลาดชันของพื้นที่	S3e
ความเหมาะสมรวมด้านความต้องการด้านการอนุรักษ์ (Conservation Requirements)		S3e
ความเหมาะสมด้านกายภาพของประเภทการใช้ประโยชน์ที่ดินในแต่ละหน่วยที่ดินโดยรวม		S3ew

5.2 พืชเศรษฐกิจที่สำคัญของตำบล

พืชเศรษฐกิจหลักและพืชทางเลือกของตำบล ได้แก่ ยางพารา ปาล์มน้ำมัน ทุเรียน มะพร้าว เงาะ

5.3 ระดับความเหมาะสมของที่ดิน

การประเมินคุณภาพที่ดินของพืชเศรษฐกิจหลักและพืชทางเลือก ตำบลเขาตอก อำเภอเคียนซา จังหวัดสุราษฎร์ธานี ได้ผลการประเมินคุณภาพที่ดิน ดังตารางที่ 5-2

ตารางที่ 5-2 ชั้นความเหมาะสมทางกายภาพของดิน ตำบลเขาตอก อำเภอเมืองเคียนซา จังหวัดสุราษฎร์ธานี

หน่วยแผนที่ดิน	ยางพารา	ปาล์มน้ำมัน	ทุเรียน	มะพร้าว	เงาะ
AC-mw,col-slA	S2os	S2s	S2os	S2os	S2os
AC-wd,col-slB	S2s	S2s	S2s	S2s	S2s
Ba-fsi-sic1A	N	S3o	N	N	N
Kh-slA	S2ns	S2ns	S2ns	S2ns	S2ns
Kh-slB	S2ns	S2ns	S2ns	S2ns	S2ns
Km-slB	S2n	S2n	S2ns	S2n	S2ns
Lam-silA	S2ns	S2ns	S2ns	S2ns	S2ns
Mu-sic1A	N	N	N	N	N
Ptl-sic1A	N	S3o	N	N	N
Pto-slB	S2rns	S3r	S3r	S3r	S3r
Pto-slC	S2rns	S3r	S3r	S3r	S3r
Pto-slD	S2ewrns	S3r	S3r	S3er	S3r
Sw-slB	S2rn	S3r	S3r	S3r	S3r
Tg-slA	S2ns	S2ns	S2ns	S2ns	S2ns
Tg-slB	S2n	S2n	S2ns	S2n	S2ns
Tkn-lA	S2ns	S2ns	S2ns	S2ns	S2ns
SC	N	N	N	N	N

หมายเหตุ : ความหมายของสัญลักษณ์แสดงข้อจำกัดชั้นความเหมาะสม

e = ความเสียหายจากการกัดกร่อน

w = ศักยภาพการใช้เครื่องจักร

r = สภาวะการหยั่งลึกของราก

o = ความเป็นประโยชน์ของออกซิเจนต่อรากพืช

n = ความจุในการดูดยึดธาตุอาหาร

s = ความเป็นประโยชน์ของธาตุอาหาร

บทที่ 6

แผนการใช้ที่ดิน

6.1 การวิเคราะห์ข้อมูลเพื่อจัดทำแผนการใช้ที่ดินระดับตำบล

ตามที่กรมพัฒนาที่ดินได้จัดทำแผนปฏิบัติการราชการกรมพัฒนาที่ดินระยะ 5 ปี (2566 – 2570) เพื่อให้บรรลุตามวิสัยทัศน์ที่กำหนดไว้ คือ “เป็นองค์การอัจฉริยะทางดิน เพื่อขับเคลื่อนการใช้ที่ดินอย่างเหมาะสม 15 ล้านไร่ ภายในปี 2570” ซึ่งในส่วนของประเด็นการพัฒนาที่ 2 บริหารจัดการทรัพยากรดินและที่ดินด้วยชุดข้อมูลที่มีมูลค่าสูง (High Value Dataset) ซึ่งมีเป้าหมาย คือ การนำชุดข้อมูลที่มีมูลค่าสูง ไปใช้ในการบริหารจัดการทางการเกษตร ในส่วนของตัวชี้วัด บริหารจัดการทรัพยากรดินและที่ดินบนพื้นฐานของชุดข้อมูลที่มีมูลค่าสูง ร้อยละ 100 กลยุทธ์ที่ 2 ยกระดับแผนการใช้ที่ดินไปสู่การปฏิบัติ ได้กำหนดให้ ร้อยละของแผนการใช้ที่ดินระดับตำบลที่จัดทำแล้วเสร็จทั้งประเทศ ภายใน ปี 2570 (ไม่น้อยกว่า ร้อยละ 80) เป็นตัวชี้วัดหนึ่งของกลยุทธ์ดังกล่าว

การวางแผนการใช้ที่ดินระดับตำบลเป็นการวางกรอบและนโยบายการการพัฒนาพื้นที่ให้เกิดการใช้ที่ดินอย่างสมดุลและยั่งยืน เป็นการกำหนดแนวทางใช้ที่ดินให้ตรงกับศักยภาพ โดยเฉพาะทางด้านเกษตร และนำไปสู่การกำหนดแผนงาน โครงการ กิจกรรม ที่มีความสอดคล้องกับสภาพพื้นที่ โดยมีทิศทางสอดคล้องตามบริบทของแต่ละตำบล และมีผู้รับผิดชอบโดยตรง คือ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ซึ่งแผนการใช้ที่ดินในระดับที่ใหญ่กว่านี้อาจไม่สามารถนำมาใช้ปฏิบัติงานในระดับพื้นที่ได้อย่างเป็นรูปธรรมเนื่องจากเป็นแผนงานสำหรับนำไปใช้ปฏิบัติงานเชิงนโยบายและยุทธศาสตร์ในภาพรวม

ทั้งนี้แผนการใช้ที่ดินเป็นผลที่ได้จากการวิเคราะห์ข้อมูลทางด้านกายภาพ เศรษฐกิจ และสังคม โดยได้นำฐานข้อมูลที่ได้จากการรวบรวมข้อมูลทุติยภูมิ และข้อมูลปฐมภูมิจากการสำรวจภาคสนาม การศึกษาด้านกายภาพ ได้จาก การวิเคราะห์สถานภาพของทรัพยากรธรรมชาติ อาทิ ทรัพยากรดิน ทรัพยากรน้ำ และทรัพยากรป่าไม้ร่วมกับการพิจารณาลักษณะการใช้ประโยชน์ที่ดิน ข้อกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับพื้นที่ในเขตป่าไม้ตามกฎหมาย และนโยบายของรัฐที่เกี่ยวข้องกับพื้นที่ที่มีมติคณะรัฐมนตรีเกี่ยวกับการใช้ที่ดิน มติคณะรัฐมนตรีเรื่องการจำแนกการใช้ประโยชน์ที่ดินในพื้นที่ป่าไม้ในเขตป่าสงวนแห่งชาติ เป็นต้น ประกอบกับการพิจารณาจากทิศทางตามกรอบนโยบายที่เกี่ยวข้องกับการกำหนดเขตการใช้ที่ดินภายในพื้นที่ตำบล เช่น ยุทธศาสตร์ของจังหวัด ร่วมกับความต้องการของท้องถิ่น สามารถกำหนดแนวทางการใช้ที่ดินตามศักยภาพของทรัพยากร เพื่อการรักษาคุณภาพของลักษณะทางนิเวศวิทยาและการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ โดยคำนึงถึงสภาพทางเศรษฐกิจและสังคมของชุมชนในพื้นที่ ซึ่งข้อมูลนี้ส่วนหนึ่งได้มาจาก

การวิเคราะห์ชุมชนแบบมีส่วนร่วม (PRA) ทำการสังเคราะห์ข้อมูลทุกด้านเพื่อเพื่อให้ได้เขตการใช้ที่ดินที่เหมาะสมกับศักยภาพของพื้นที่ต่อไป

6.2 แผนการใช้ที่ดิน

จากการวิเคราะห์ข้อมูลกายภาพ เศรษฐกิจ และสังคม พบว่าแผนการใช้ที่ดินตำบลเขาตอก อำเภอเคียนซา จังหวัดสุราษฎร์ธานี สามารถกำหนดออกเป็น 6 เขตหลัก ได้แก่ เขตป่าไม้ เขตเกษตรกรรม เขตชุมชนและสิ่งปลูกสร้าง เขตแหล่งน้ำ เขตพื้นที่อื่น ๆ เขตรักษาสมดุลของธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม มีรายละเอียดดังนี้ (ตารางที่ 6-1 และรูปที่ 6-1)

6.2.1 เขตป่าไม้ เป็นเขตพื้นที่ที่อยู่ในเขตป่าตามกฎหมายและมติคณะรัฐมนตรี ได้แก่ พื้นที่ป่าไม้ชุมชน พื้นที่ในเขตนี้ส่วนใหญ่ยังคงสภาพเป็นป่าไม้ บางบริเวณได้ถูกนำไปใช้ประโยชน์ในรูปแบบที่ไม่เหมาะสม ไม่เป็นไปตามมาตรการหรือกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการใช้ประโยชน์ของที่ดินหรือทรัพยากรป่าไม้ของพื้นที่นั้น ๆ ประกอบด้วย 3 เขตรอง ได้แก่ เขตป่าไม้สมบูรณ์ เขตป่าไม้เสื่อมโทรม และเขตพื้นที่พุ่มธรรมชาติ มีเนื้อที่ 12,647 ไร่ หรือคิดเป็นร้อยละ 36.39 ของเนื้อที่ตำบล มีรายละเอียดดังนี้

1) เขตป่าไม้สมบูรณ์ (สัญลักษณ์ 1100) มีเนื้อที่ 3,941 ไร่ หรือ คิดเป็นร้อยละ 11.34 ของเนื้อที่ตำบล เป็นเขตที่อยู่ภายในเงื่อนไขดงกล่าวข้างต้น แต่มีสภาพการใช้ที่ดินปัจจุบันเป็นป่าไม้สมบูรณ์

2) เขตป่าไม้เสื่อมโทรม (สัญลักษณ์ 1200) มีเนื้อที่ 41 ไร่ หรือ คิดเป็นร้อยละ 0.12 ของเนื้อที่ตำบล แต่มีสภาพการใช้ที่ดินปัจจุบันเป็นป่าไม้ที่มีลักษณะเสื่อมโทรม ซึ่งหากปล่อยให้ตามธรรมชาติไม่มีการเข้าไปรบกวนอาจฟื้นตัวกลับมาเป็นป่าสมบูรณ์ได้ดั้งเดิม

3) เขตพื้นที่พุ่มธรรมชาติ (สัญลักษณ์ 1300) มีเนื้อที่ 8,665 ไร่ หรือ คิดเป็นร้อยละ 24.93 ของเนื้อที่ตำบล เป็นพื้นที่ที่มีการบุกรุก แผ้วถางพื้นที่ป่าไม้ และเปลี่ยนแปลงการใช้ประโยชน์พื้นที่ เป็นอย่างอื่น ส่วนใหญ่เพื่อทำการเกษตร

6.2.2 เขตเกษตรกรรม เป็นพื้นที่เกษตรกรรมซึ่งในที่นี้ คือ พื้นที่ที่อยู่นอกเขตที่มีการประกาศเป็นเขตป่าไม้ตามกฎหมาย ซึ่งรัฐได้กำหนดเป็นพื้นที่ทำกิน มีการออกเอกสารสิทธิ ซึ่งรวมถึงพื้นที่ในเขตปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรมด้วย เขตนี้รวมถึงการทำกิจกรรมภาคการเกษตรอื่นที่นอกเหนือจากการปลูกพืชด้วย ประกอบด้วย 4 เขตรอง ได้แก่ เขตเกษตรกรรมขั้นดี เขตเกษตรกรรมที่มีศักยภาพการผลิตสูง เขตเกษตรกรรมที่มีศักยภาพการผลิตต่ำ และเขตปศุสัตว์ มีเนื้อที่ 24,097 ไร่ หรือคิดเป็นร้อยละ 69.33 ของเนื้อที่ตำบล มีรายละเอียดดังนี้

1) เขตเกษตรกรรมขั้นดีพื้นที่เขตนี้มีศักยภาพในการผลิตมากที่สุดเ็นตำบล เนื่องจาก มีระบบชลประทาน สามารถส่งน้ำช่วยในการปลูกพืชเพื่อทำการเกษตรนอกฤดูฝน

โดยเฉพาะข้าวนาปรังและพืชอายุสั้นได้เป็นอย่างดี และนอกจากนี้พบว่าดินในพื้นที่เขตนี้มีสมบัติที่เหมาะสมต่อการเพาะปลูกพืชแยกตามชนิดพืช ส่งผลให้มีศักยภาพของที่ดินที่เหมาะสมต่อการเพาะปลูกในระดับสูงถึงปานกลาง

2) เขตเกษตรกรรมที่มีศักยภาพการผลิตสูง พื้นที่เขตนี้มีศักยภาพในการผลิตรองจากเขตเกษตรกรรมชั้นดี ซึ่งแบ่งออกเป็น 2 ประเภท ได้แก่ เขตเกษตรกรรมที่มีศักยภาพการผลิตสูง (ประเภทที่ 1) และเขตเกษตรกรรมที่มีศักยภาพการผลิตสูง (ประเภทที่ 2) มีรายละเอียดดังนี้

(1) เขตเกษตรกรรมที่มีศักยภาพการผลิตสูง (ประเภทที่ 1) เป็นเขตที่มีการบริหารจัดการด้านทรัพยากรน้ำโดยเฉพาะระบบชลประทาน มีศักยภาพในการผลิตอยู่ในระดับเหมาะสมเล็กน้อยถึงไม่เหมาะสม ติดข้อจำกัดจากลักษณะดิน ซึ่งมีสมบัติดินที่ไม่เหมาะสมบางประการ

(2) เขตเกษตรกรรมที่มีศักยภาพการผลิตสูง (ประเภทที่ 2) เป็นเขตที่ทำการเกษตรโดยอาศัยน้ำฝนเป็นหลัก ซึ่งส่งผลให้มีข้อจำกัดต่อการเพาะปลูกพืชด้านความชื้นที่พืชนำไปใช้ประโยชน์ ในส่วนของที่ดินมีศักยภาพในการผลิตอยู่ในระดับสูงถึงปานกลาง และนอกจากนี้พบว่าดินในพื้นที่เขตนี้มีสมบัติที่เหมาะสมต่อการเพาะปลูกพืชแยกตามชนิดพืช มีรายละเอียดดังนี้

- เขตปลูกไม้ผล (สัญลักษณ์ 2222) มีเนื้อที่ 182 ไร่ หรือคิดเป็นร้อยละ 0.52 ของเนื้อที่ตำบล ปัจจุบันเกษตรกรปลูกไม้ผล โดยไม้ผลที่ปลูกได้แก่ ทูเรียน มังคุด
- เขตปลูกไม้ยืนต้น (สัญลักษณ์ 2223) มีเนื้อที่ 11,230 ไร่ หรือคิดเป็นร้อยละ 32.31 ของเนื้อที่ตำบล ปัจจุบันเกษตรกรปลูกไม้ยืนต้น โดยไม้ยืนต้นที่ปลูกได้แก่ ยางพารา
- เขตปลูกพืชทางเลือก (สัญลักษณ์ 2225) มีเนื้อที่ 13 ไร่ หรือคิดเป็นร้อยละ 0.04 ของเนื้อที่ตำบล ปัจจุบันปลูกพืชผัก ไม้ดอก หรือเกษตรผสมผสาน โดยพืชที่ปลูกได้แก่ ผักปลอดสารพิษ

3) เขตเกษตรกรรมที่มีศักยภาพการผลิตต่ำ พื้นที่เขตนี้ถูกกำหนดให้เป็นเขตเกษตรกรรมที่ต้องมีการดำเนินการแก้ไขปัญหาที่เป็นข้อจำกัดของการใช้ที่ดินเพื่อเกษตรกรรมต่างๆ การทำการเกษตรในเขตนี้อาศัยน้ำฝนเป็นหลัก มีศักยภาพในการผลิตอยู่ในระดับเหมาะสมเล็กน้อยถึงไม่เหมาะสม พบปัญหาทางกายภาพของดินที่สำคัญหลาย เช่น เป็นดินตื้น ซึ่งเป็นข้อจำกัดของการหยั่งรากพืชในการยึดลำต้นและการดูดซับธาตุอาหารพืชในดิน เนื้อดินเป็นทรายจัด ซึ่งมีผลต่อความสามารถในการอุ้มน้ำ เป็นพื้นที่ที่มีความลาดชัน เป็นต้น จากข้อจำกัดการใช้ที่ดินดังกล่าวข้างต้น จึงจำเป็นต้องพัฒนาปรับปรุงและมีมาตรการเพื่อเพิ่มผลผลิตทาง

การเกษตรในพื้นที่ให้สูงขึ้น รวมถึงการป้องกันไม่ให้เกิดสภาพแวดล้อมเสื่อมโทรมจากการใช้พื้นที่
มีรายละเอียดดังนี้

(1) เขตปลูกไม้ยืนต้น (สัญลักษณ์ 2330) มีเนื้อที่ 19 ไร่ หรือคิดเป็น
ร้อยละ 0.05 ของเนื้อที่ตำบล ปัจจุบันเกษตรกรปลูกไม้ยืนต้น โดยไม้ยืนต้นที่ปลูกได้แก่ ยางพารา

4) เขตปศุสัตว์ มีเนื้อที่ 6 ไร่ หรือคิดเป็นร้อยละ 0.02 ของเนื้อที่ตำบล
ประกอบด้วยเขตรอง ได้แก่ เขตโรงเรือนเลี้ยงสัตว์ มีรายละเอียดดังนี้

(1) เขตโรงเรือนเลี้ยงสัตว์ (สัญลักษณ์ 2520) ปัจจุบันมีการสร้าง
โรงเรือนเลี้ยงสัตว์ ประเภทต่าง ๆ มีเนื้อที่ 6 ไร่ หรือ คิดเป็นร้อยละ 0.02 ของเนื้อที่ตำบล

6.2.3 เขตชุมชนและสิ่งปลูกสร้าง มีเนื้อที่ 828 ไร่ หรือคิดเป็นร้อยละ 2.38 ของเนื้อที่
ตำบลประกอบด้วย 2 เขตรอง ได้แก่ เขตชุมชน/สถานที่ราชการ เขตอุตสาหกรรม/แหล่งรับซื้อ
ผลผลิต มีรายละเอียดดังนี้

(1) เขตชุมชน/สถานที่ราชการ (สัญลักษณ์ 3100) มีเนื้อที่ 801 ไร่ หรือ
คิดเป็นร้อยละ 2.30 ของเนื้อที่ตำบล ปัจจุบันมีการใช้ที่ดินชุมชนและที่อยู่อาศัย มีทั้งประเภท
ชุมชนเมือง ชุมชนชนบท และที่ตั้งของสถาบันและสถานที่ราชการต่าง ๆ

(2) เขตอุตสาหกรรม/แหล่งรับซื้อผลผลิต (สัญลักษณ์ 3200) มีเนื้อที่
27 ไร่ หรือคิดเป็นร้อยละ 0.08 ของเนื้อที่ตำบล ปัจจุบันมีการใช้ที่ดินประเภทโรงงานอุตสาหกรรม
แหล่งรับซื้อผลผลิตทางการเกษตรประเภทต่าง ๆ

6.2.4 เขตแหล่งน้ำ มีเนื้อที่ 247 ไร่ หรือคิดเป็นร้อยละ 0.71 ของเนื้อที่ตำบล
ประกอบด้วย 2 เขตรอง ได้แก่ เขตแหล่งน้ำตามธรรมชาติ และเขตแหล่งน้ำที่สร้างขึ้น
มีรายละเอียดดังนี้

(1) เขตแหล่งน้ำตามธรรมชาติ (สัญลักษณ์ 4100) มีเนื้อที่ 37 ไร่ หรือ
คิดเป็นร้อยละ 0.11 ของเนื้อที่ตำบล ปัจจุบันมีสภาพการใช้ที่ดินเป็นลักษณะของแหล่งน้ำ
ตามธรรมชาติ เช่น ห้วย หนอง คลอง แม่น้ำ เป็นต้น

(2) เขตแหล่งน้ำที่สร้างขึ้น (สัญลักษณ์ 4200) มีเนื้อที่ 210 ไร่ หรือ
คิดเป็นร้อยละ 0.60 ของเนื้อที่ตำบล ปัจจุบันมีสภาพการใช้ที่ดินเป็นแหล่งน้ำที่สร้างขึ้น เช่น
คลองชลประทาน อ่างเก็บน้ำ เป็นต้น

6.2.5 เขตพื้นที่อื่น ๆ (สัญลักษณ์ 5000) มีเนื้อที่ 9,562 ไร่ หรือคิดเป็นร้อยละ 27.51
ของเนื้อที่ตำบล เป็นเขตที่มีลักษณะการใช้ที่ดินที่มีความเฉพาะ เช่น ที่ทิ้งขยะ ไม้พุ่ม เป็นต้น

6.2.6 เขตรักษาสมดุลของธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม (สัญลักษณ์ 6000) มีเนื้อที่ 26 ไร่ หรือคิดเป็นร้อยละ 0.07 ของเนื้อที่ตำบล มีการใช้ที่ดินเป็นป่าไม้ที่พบในพื้นที่เกษตรกรรม ซึ่งอยู่นอกเขตป่าไม้ตามกฎหมาย ส่วนใหญ่เป็นป่าปลูก ป่าชุมชน

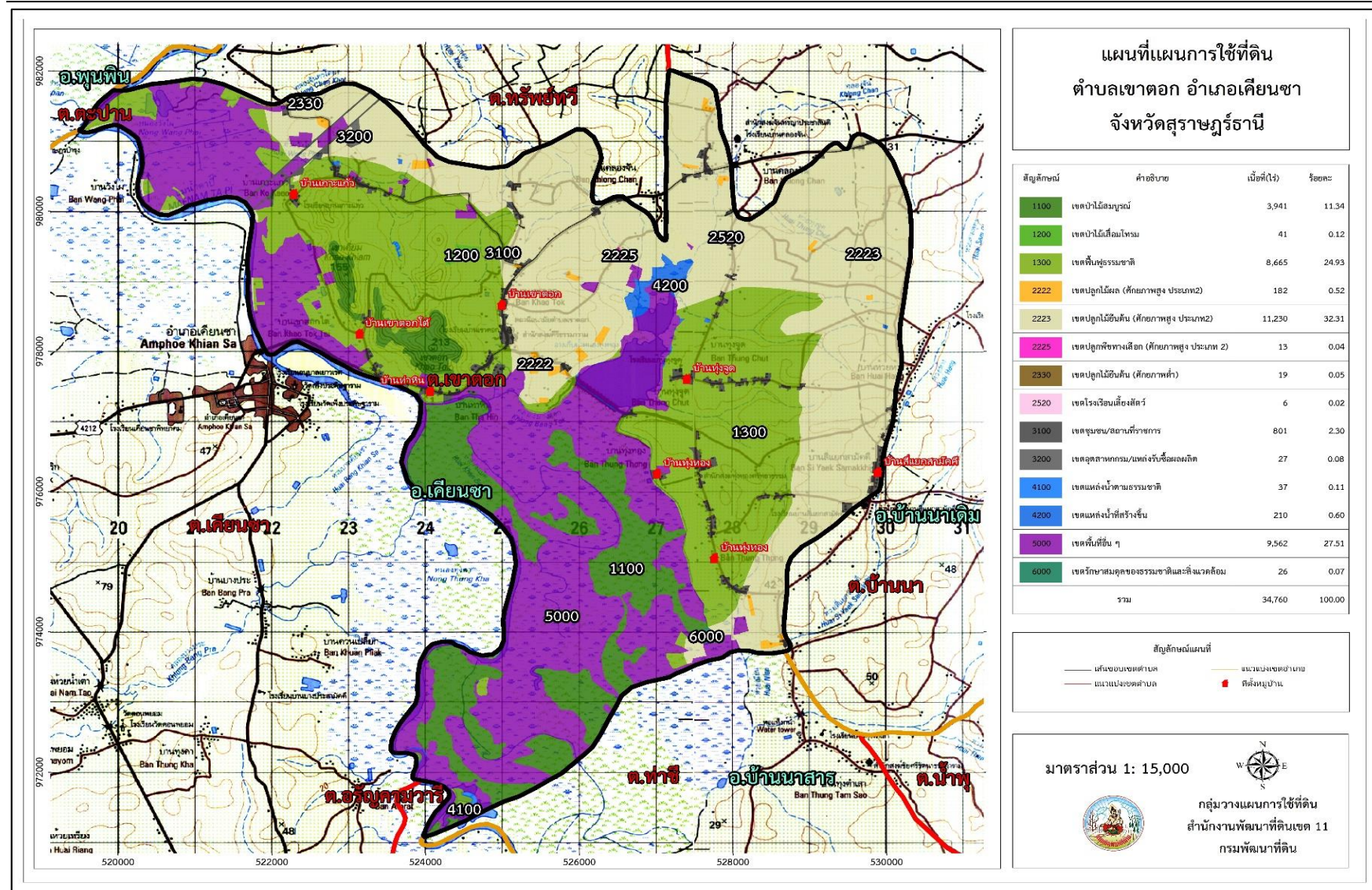
ตารางที่ 6-1 เขตการใช้ที่ดิน ตำบลเขาตอก อำเภอเคียนซา จังหวัดสุราษฎร์ธานี

เขตการใช้ที่ดิน	เนื้อที่	
	ไร่	ร้อยละ
1. เขตป่าไม้	12,647	36.39
(1) เขตป่าไม้สมบูรณ์	3,941	11.34
(2) เขตป่าไม้เสื่อมโทรม	41	0.12
(3) เขตฟื้นฟูธรรมชาติ	8,665	24.93
2. เขตเกษตรกรรม	11,450	32.94
2.1 เขตเกษตรกรรมที่มีศักยภาพการผลิตสูง (ประเภทที่ 2)	11,425	32.87
(1) เขตปลูกไม้ผล (ศักยภาพสูง ประเภท2)	182	0.52
(2) เขตปลูกไม้ยืนต้น (ศักยภาพสูง ประเภท2)	11,230	32.31
(3) เขตปลูกพืชทางเลือก (ศักยภาพสูง ประเภท2)	13	0.04
2.2 เขตเกษตรกรรมที่มีศักยภาพการผลิตต่ำ	19	0.05
(1) เขตปลูกไม้ยืนต้น (ศักยภาพต่ำ)	19	0.05
2.3 เขตโรงเรือนเลี้ยงสัตว์	6	0.02
3. เขตเขตชุมชนและสิ่งปลูกสร้าง	828	2.38
(1) เขตชุมชน/สถานที่ราชการ	801	2.30
(2) เขตอุตสาหกรรม/แหล่งรับซื้อผลผลิต	27	0.08
4. เขตแหล่งน้ำ	247	0.71
(1) เขตแหล่งน้ำตามธรรมชาติ	37	0.11
(2) เขตแหล่งน้ำที่สร้างขึ้น	210	0.60
5. เขตพื้นที่อื่นๆ	9,562	27.51
6. เขตรักษาสมดุลของธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม	26	0.07
รวม	34,760	100.00

หมายเหตุ: เนื้อที่คำนวณด้วยระบบสารสนเทศภูมิศาสตร์

แผนการใช้ที่ดินตำบลเขาดอก อำเภอกะเนียง จังหวัดสุราษฎร์ธานี

รูปที่ 6-1 แผนการใช้ที่ดิน ตำบลเขาดอก อำเภอกะเนียง จังหวัดสุราษฎร์ธานี

บทที่ 7

การขับเคลื่อนแผนการใช้ที่ดิน

7.1 ขั้นตอนการดำเนินงาน

ภายหลังการจัดทำแผนการใช้ที่ดินตำบลเขาตอก อำเภอเคียนซา จังหวัดสุราษฎร์ธานีแล้ว จะต้องดำเนินการดังต่อไปนี้

7.1.1 จัดทำเป้าหมายการดำเนินงานและงบประมาณและกิจกรรมต่าง ๆ ที่จะดำเนินการในปีงบประมาณ 2566 ถึง 2570

7.1.2 นำแผนการใช้ที่ดินตำบลเขาตอกไปเสนอต่อองค์การบริหารส่วนตำบลเขาตอก เพื่อมีมติให้ความร่วมมือในกิจกรรมพัฒนาที่ดินดำเนินการกิจกรรมต่าง ๆ ที่กำหนดไว้ในแผน และได้รับการเชื่อมโยงสู่แผนพัฒนาตำบล

7.1.3 สถานีพัฒนาที่ดินสุราษฎร์ธานี เสนอเป้าหมายและงบประมาณให้รายงานมายังกรมพัฒนาที่ดิน

7.1.4 กรมพัฒนาที่ดินพิจารณาสนับสนุนงบประมาณกิจกรรมและโครงการตามเป้าหมายที่กำหนดในแผนการใช้ที่ดิน

7.1.5 สถานีพัฒนาที่ดินสุราษฎร์ธานี นำเสนอต่อที่ประชุมจังหวัด/อำเภอ เพื่อสร้างการรับรู้และประชาสัมพันธ์ให้หน่วยงานอื่น นำโครงการภายใต้หน่วยงานมาพัฒนาพื้นที่ตามแผนการใช้ที่ดินกำหนด

7.2 กิจกรรมของกรมพัฒนาที่ดินในเขตการใช้ที่ดินที่จะดำเนินการในปีงบประมาณ 2566

งบประมาณที่กำหนดไว้เป็นการประมาณเบื้องต้น อาจมีการเปลี่ยนแปลงตามที่ได้รับการจัดสรรให้ดำเนินการ (ตารางที่ 7-1)

เขตเกษตรกรรม

1) ดินขาดความอุดมสมบูรณ์ ดินเปรี้ยว มีแผนงาน/โครงการปรับปรุงบำรุงดิน ดังนี้

- (1) การพัฒนากลุ่มเกษตรกรให้เข้าใจและรู้จักการวางแผนการใช้ประโยชน์ที่ดิน
- (2) การส่งเสริมการผลิตและการใช้สารอินทรีย์
- (3) การผลิต-จัดหาเมล็ดพันธุ์พืชปุ๋ยสด
- (4) การส่งเสริมการปรับปรุงบำรุงดินด้วยพืชปุ๋ยสด
- (5) การพัฒนากลุ่มเกษตรกรใช้สารอินทรีย์ลดการใช้สารเคมีทางการเกษตร
- (6) การจัดตั้งธนาคารปุ๋ยอินทรีย์
- (7) การส่งเสริมการผลิตปุ๋ยหมัก

- (8) การจัดหาปุ๋ยอินทรีย์
- (9) การส่งเสริมการปรับปรุงบำรุงพื้นที่ดินกรด
- (10) การส่งเสริมพัฒนาปรับปรุงบำรุงดิน (หมอดินอาสา)
- (11) การส่งเสริมการปลูกหญ้าแฝกเพื่อการอนุรักษ์ดินและน้ำ
- (12) โครงการแหล่งน้ำในไร่นานอกเขตชลประทาน
- (13) การจัดทำแปลงสาธิตการใช้ประโยชน์ที่ดินให้เหมาะสมกับพืช
- (14) การส่งเสริมการปรับปรุงบำรุงพื้นที่ดินเปรี้ยว
- (15) การจัดหาหินปูนฝุ่น
- (16) สนับสนุนส่งเสริมองค์ความรู้ด้านการวิเคราะห์ดิน ให้คำแนะนำการใส่ปุ๋ยตาม

ค่าวิเคราะห์ดินเพื่อปรับปรุงบำรุงดิน

2) **พื้นที่ที่มีความลาดชัน เสี่ยงต่อการชะล้างพังทลายของดิน** มีแผนงาน/โครงการฟื้นฟู และป้องกันการชะล้างพังทลายของดิน ดังนี้

- (1) การปลูกหญ้าแฝกเพื่อการอนุรักษ์ดินและน้ำ
- (2) โครงการจัดระบบอนุรักษ์ดินและน้ำในพื้นที่เสี่ยงภัยพิบัติทางการเกษตร

3) **พื้นที่แล้งขาดแคลนน้ำเพื่อการเกษตร** มีแผนงาน/โครงการบริหารจัดการน้ำ ดังนี้

- (1) ปรับปรุงซ่อมแซมงานพัฒนาแหล่งน้ำขนาดเล็ก เพื่อถ่ายโอนภารกิจด้านโครงสร้างพื้นฐาน
- (2) การก่อสร้างแหล่งน้ำในไร่นานอกเขตชลประทาน
- (3) การก่อสร้างระบบส่งน้ำ
- (4) พัฒนาโครงการก่อสร้างแหล่งน้ำในไร่นานอกเขตชลประทาน พร้อมสนับสนุน

พลังงานทางเลือก

4) **พื้นที่ที่เกษตรกรขาดความรู้เรื่องการวิเคราะห์ดิน** มีแผนงาน/โครงการบริหารจัดการ ดังนี้

- (1) สนับสนุนชุดวิเคราะห์ดินเบื้องต้นภาคสนาม (Test Kit)
- (2) การพัฒนาศักยภาพของหมอดินอาสาด้านการพัฒนาที่ดินตามบริบทของท้องถิ่น
- (3) จัดโครงการอบรมเกษตรกรที่สนใจเข้าร่วมอบรมความรู้เรื่องการวิเคราะห์ดิน และการใช้ปุ๋ยตามค่าวิเคราะห์ดิน

7.3 กิจกรรมที่ขอการสนับสนุนจากส่วนราชการอื่น (ตารางที่ 7-2)

7.3.1 เขตเกษตรกรรม

- 1) เขตปลูกไม้ผล และเขตปลูกไม้ยืนต้น

- (1) ใช้ตลาดนำการผลิตในการเลือกชนิดพืชและหาตลาดรองรับ ทั้งในเขตที่เหมาะสมและในเขตที่ไม่เหมาะสมและต้องการปรับเปลี่ยนชนิดพืช (สำนักงานพาณิชย์จังหวัด/สำนักงานสหกรณ์จังหวัด/องค์การบริหารส่วนตำบลเขาตอก)
- (2) การอบรมให้ความรู้การเข้าสู่กระบวนการรับรองมาตรฐานสินค้าเกษตรปลอดภัย (GAP) (กรมวิชาการเกษตร)
- (3) จัดอบรมถ่ายทอดความรู้การทำเกษตรผสมผสานตามแนวทางเศรษฐกิจพอเพียง (กรมส่งเสริมการเกษตร)
- (4) สนับสนุนการขุดเจาะน้ำบาดาล (กรมทรัพยากรน้ำบาดาล)

7.3.2 แหล่งน้ำ

สนับสนุนการพัฒนาเพื่อเพิ่มพื้นที่กักเก็บน้ำ (สำนักงานชลประทานจังหวัด)

7.4 ความต้องการของชุมชนและองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

จากการดำเนินการจัดทำกระบวนการมีส่วนร่วมของประชาชนที่เทศบาลตำบลเขาตอก เมื่อวันที่ 4 กรกฎาคม 2566 ได้มีความต้องการของประชาชนที่ต้องการให้ดำเนินการเกี่ยวกับแก้ปัญหาดินเสื่อมโทรมและฟื้นฟูความอุดมสมบูรณ์ของดิน ดินเปรี้ยวจัด การขาดแคลนน้ำ และขาดความรู้เรื่องการวิเคราะห์ดิน

เพื่อตอบสนองต่อความต้องการของชุมชนและการแก้ไขปัญหาเชิงพื้นที่ของตำบลเขาตอก กรมพัฒนาที่ดินได้วิเคราะห์เบื้องต้น ดังต่อไปนี้

ปัญหาของตำบลเขาตอกในภาพรวมสรุปได้ว่า มีปัญหาสำคัญ 3 ประการ คือ (1) ปัญหาดินเสื่อมโทรม (2) เกษตรกรขาดความรู้ความเข้าใจการวางแผนการใช้ประโยชน์ที่ดิน (3) ปัญหาการขาดแคลนน้ำจนเกิดแล้งซ้ำซาก และมีปัญหารองลงมา คือ ปัญหาราคาผลผลิตไม่คงที่ ปัญหาดังกล่าวนี้ส่งผลกระทบต่อเกษตรกรในชุมชน

ในกรณีของปัญหาความเสื่อมโทรมของที่ดินนั้นจะรวมถึง (1) การชะล้างพังทลายของดิน (2) ดินขาดความอุดมสมบูรณ์ (3) พื้นที่ลาดชันเชิงชัน โดยในพื้นที่ตำบลเขาตอกเป็นพื้นที่ที่มีความลาดชันเชิงชันสูงทำให้พื้นที่ส่วนใหญ่พบปัญหาการชะล้างพังทลายของดินสูง คุณภาพของดินจึงไม่เหมาะสมต่อการเกษตร และจากการวิเคราะห์ความลาดชันของตำบลเขาตอก ซึ่งมีเนื้อที่รวม 34,760 ไร่ นั้น พบว่า พื้นที่ตำบลเขาตอกมีพื้นที่ความลาดชันเชิงชันจำนวน 1,157 ไร่ ระดับความลาดชันระหว่าง 5-15 เปอร์เซ็นต์ มีจำนวน 842 ไร่ และระดับความลาดชันระหว่างมากกว่า 20 เปอร์เซ็นต์ มีจำนวน 315 ไร่ จากการที่สภาพภูมิประเทศเป็นพื้นที่ลาดชันดังกล่าวนี้ ผลกระทบที่ตามมา คือ เกิดการสูญเสียดินที่มีความรุนแรงถึงรุนแรงมาก

ที่สุตรวม 1,431 ไร่ หน้าดินที่ถูกชะล้างลงมาสู่เบื้องล่างจึงไปทับถมลำน้ำตามธรรมชาติ ฝาย และอ่างเก็บน้ำจนตื้นเขินไม่สามารถเก็บกักน้ำไว้ใช้ได้ตามที่ควรจะเป็นการขาดแคลนน้ำจึงเกิดขึ้นในหลายหมู่บ้านของตำบลเขาตอก ทั้งน้ำเพื่ออุปโภคบริโภคและน้ำเพื่อการเกษตร นอกจากนี้ในพื้นที่ที่มีความลาดชันมากกว่า 15 เปอร์เซ็นต์ มีระบบอนุรักษ์ดินและน้ำครอบคลุมพื้นที่เพียงบางส่วนของตำบลเท่านั้น จึงเกิดปัญหาการชะล้างพังทลายของดิน ในส่วนของปัญหาความอุดมสมบูรณ์ของดินที่เกิดขึ้นนั้น เนื่องจากการใช้ที่ดินติดต่อกันเป็นเวลานานโครงสร้างของดินได้มีการเปลี่ยนแปลง เมื่อไม่มีการปรับปรุงบำรุงดิน หรือฟื้นฟูดินก็จะส่งผลทำให้กลายเป็นพื้นที่เสื่อมโทรม วิธีการจัดการในพื้นที่เสื่อมโทรมก็จะยากขึ้นและใช้เวลารักษาหรือฟื้นฟูมากขึ้นตามอาการของดินและสภาพของพื้นที่ประกอบกับปัจจุบันเกษตรกรในพื้นที่ตำบลเขาตอกหันมาปลูกทุเรียนมากขึ้น โดยส่วนใหญ่จะใช้สารเคมีในกระบวนการผลิต เพื่อเร่งผลผลิตและกำจัดศัตรูพืช ซึ่งส่งผลกระทบต่อสุขภาพของเกษตรกรผู้ผลิต ผู้บริโภค และสิ่งแวดล้อมโดยเฉพาะดินทำให้ดินเป็นกรด ขาดความอุดมสมบูรณ์ มีสารพิษตกค้างในดินและน้ำ ทำให้จุลินทรีย์ที่เป็นประโยชน์ในดินตายไม่มีผู้ย่อยสลายธาตุอาหารที่จำเป็นให้พืช ส่งผลกระทบต่อพืชทำให้การเจริญเติบโตได้ไม่ดี ผลผลิตไม่ได้คุณภาพ นอกจากนี้ที่กล่าวมาข้างต้นแล้ว สาเหตุที่สำคัญอีกอย่างคือ มีการใช้ที่ดินติดต่อกันเป็นเวลานานทำให้โครงสร้างของดินได้มีการเปลี่ยนแปลงในพื้นที่ที่มีการไถพรวนด้วยเครื่องจักรกลติดต่อกันเป็นระยะเวลาอันยาวนานทำให้ดินแน่นตัว น้ำในดินและอากาศในดินที่เคยมีอยู่สูญหายไป ส่วนธาตุอาหารและอินทรีย์วัตถุ ก็มีปริมาณลดลงเช่นเดียวกัน เนื่องจากพืชนำไปใช้ และอินทรีย์วัตถุได้สลายตัวไป

ในกรณีของการขาดแคลนนํ้านั้น นอกจากผลการทับถมของตะกอนดินในแหล่งน้ำจืดตื้นเขินดังกล่าวข้างต้นแล้ว การที่ประชากรเพิ่มขึ้น กิจกรรมที่ต้องใช้น้ำเพิ่มขึ้น ทำการเกษตรเพิ่มขึ้นและปรับเปลี่ยนการปลูกพืช รวมทั้งเหตุการณ์ที่เกิดจากการเปลี่ยนแปลงภูมิอากาศ เช่น ปริมาณฝนน้อยกว่าปกติ ฝนทิ้งช่วง จนเกิดความแห้งแล้ง การขาดแคลนน้ำจึงเกิดขึ้นอย่างต่อเนื่อง จำเป็น ต้องวางระบบอนุรักษ์ดินและน้ำเพื่อกักน้ำในดิน คงความอุดมสมบูรณ์ เพื่อจัดหาน้ำให้แหล่งน้ำต้นทุน โดยวิธีการต่างๆ ให้เพียงพอแก่ความต้องการ

การแก้ไขปัญหาการขาดแคลนน้ำจะต้องดำเนินการควบคู่กันทั้งปัญหาการชะล้างพังทลายของดิน โดยจัดทำโครงการ “อนุรักษ์ดินและน้ำ” ทั้งพื้นที่ตำบลที่รวมข้อเสนอในการแก้ไขปัญหา โดยการจัดทำระบบอนุรักษ์ดินและน้ำเพื่อลดการชะล้างพังทลาย การสูญเสียดิน และชะลอการไหลของน้ำ พื้นที่บางส่วนมีระดับความสูญเสียดินในระดับรุนแรงถึงรุนแรง การจัดการพื้นที่ควรจัดทำระบบอนุรักษ์ดินและน้ำ วางผังน้ำทั้งระบบ และสนับสนุนการปรับเปลี่ยนกิจกรรมการผลิต การจัดการพื้นที่ควรพัฒนาที่ดินและระบบน้ำ ได้แก่ การขุดลอกคลอง ก่อสร้างสระน้ำ ฝายกั้นน้ำ

คลองส่งน้ำ คลองระบายน้ำ การขุดบ่อบาดาล ปรับรูปที่ดินปรับเปลี่ยนกิจกรรมการผลิต และการทำระบบอนุรักษ์ดินและน้ำเพื่อให้การใช้ที่ดินสามารถใช้พื้นที่ได้อย่างต่อเนื่องและเกิดประโยชน์ทั้งตัวเกษตรกร ชุมชน ในด้านเศรษฐกิจ สังคมและสิ่งแวดล้อม

ในกรณีดินขาดความอุดมสมบูรณ์ สาเหตุเนื่องมาจากการปลูกพืชเดิมซ้ำซากเป็นระยะเวลายาวนาน เกษตรกรขาดองค์ความรู้ด้านการจัดการดิน ปัญหาดินเปรี้ยวจัดตั้งที่เกิดจากตะกอนน้ำทะเล และขาดการปรับปรุงบำรุงดินให้เหมาะสมกับพืชที่ปลูก ซึ่งสามารถแก้ปัญหาด้วยการปรับปรุงดิน ส่งเสริมให้เกษตรกรมีองค์ความรู้เรื่องการวางแผนการใช้ประโยชน์ที่ดินรวมถึงการเก็บตัวอย่างดิน เพื่อวิเคราะห์ธาตุอาหารในดิน เติมอินทรีย์วัตถุในดินด้วยพืชปุ๋ยสด ปรับปรุงบำรุงดินด้วย ปูนโดโลไมท์ แก้ปัญหาดินเปรี้ยวด้วยหินปูนฝุ่น ควบคุมโรคพืชและแมลงด้วย สารเร่ง พด.3 และ พด.14 และลดการใช้สารเคมีทางการเกษตรโดยการใช้สารอินทรีย์ รวมถึงไปการนำเทคโนโลยีทางการเกษตรใหม่ๆ มาใช้เพื่อปรับปรุงดินให้เหมาะสมกับพืช และสภาพปัญหาภาวะโลกร้อนในปัจจุบัน

ประเด็นหลักจากข้อเสนอให้แก้ไขปัญหาเรื่องดินเสื่อมโทรม พื้นที่ที่มีความลาดชันเสี่ยงต่อการชะล้างพังทลายของดิน ขาดแคลนน้ำในการทำการเกษตร และเกษตรกรขาดความรู้เรื่องการวิเคราะห์ดิน จะสรุปได้ว่ามี 9 ประการ คือ (1) สนับสนุนจัดทำระบบอนุรักษ์ดินและน้ำในพื้นที่เสี่ยงภัยต่อการชะล้างพังทลายของดิน (2) สนับสนุน การขุดลอกแหล่งน้ำในปัจจุบัน ซึ่งรวมถึงอ่างเก็บน้ำ ฝ่ายกั้นน้ำ ลำน้ำ รวมถึงพัฒนาโครงการแหล่งน้ำในไร่นานอกเขตชลประทานให้สามารถขุดลอกบ่อเก่าได้ เป็นต้น (3) สนับสนุนโครงการแหล่งน้ำในไร่นานอกเขตชลประทานร่วมกับส่งเสริมพลังงานทางเลือก (4) สร้างอ่าง ฝ่ายเก็บน้ำเพิ่มเติมจากที่มีอยู่เดิม (5) ขุดเจาะบ่อบาดาล (6) ก่อสร้างคลองส่งน้ำเพื่อการกระจายน้ำ (7) จัดอบรม สนับสนุนองค์ความรู้ด้านการวิเคราะห์ และแนะนำการส่งตัวอย่างดินวิเคราะห์ด้วยตัวเองผ่านช่องทางออนไลน์ (8) พัฒนางค์กรให้กับหมอดินอาสาในพื้นที่ (9) สนับสนุนชุดตรวจวิเคราะห์ดินภาคสนามให้แก่เกษตรกรที่สนใจ เพื่อตอบสนองข้อเสนอดังกล่าวทั้ง 9 ประการนี้ จากการวิเคราะห์ข้อมูลเบื้องต้นที่มีอยู่ในปัจจุบันแล้วสรุปได้ว่า “ยังไม่สามารถดำเนินการแก้ปัญหาเรื่องดินเสื่อมโทรม พื้นที่ที่มีความลาดชันเสี่ยงต่อการชะล้างพังทลายของดิน และการขาดแคลนน้ำในการทำการเกษตรทั้งตำบลได้โดยสิ้นเชิงด้วยการใช้วิธีการใดวิธีการหนึ่ง การแก้ไขปัญหาดังกล่าวควรอาศัยการบูรณาการร่วมกันของทุกหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในแต่ละด้าน จึงจะเป็นผลสำเร็จและเกิดประโยชน์สูงสุดแก่เกษตรกร”

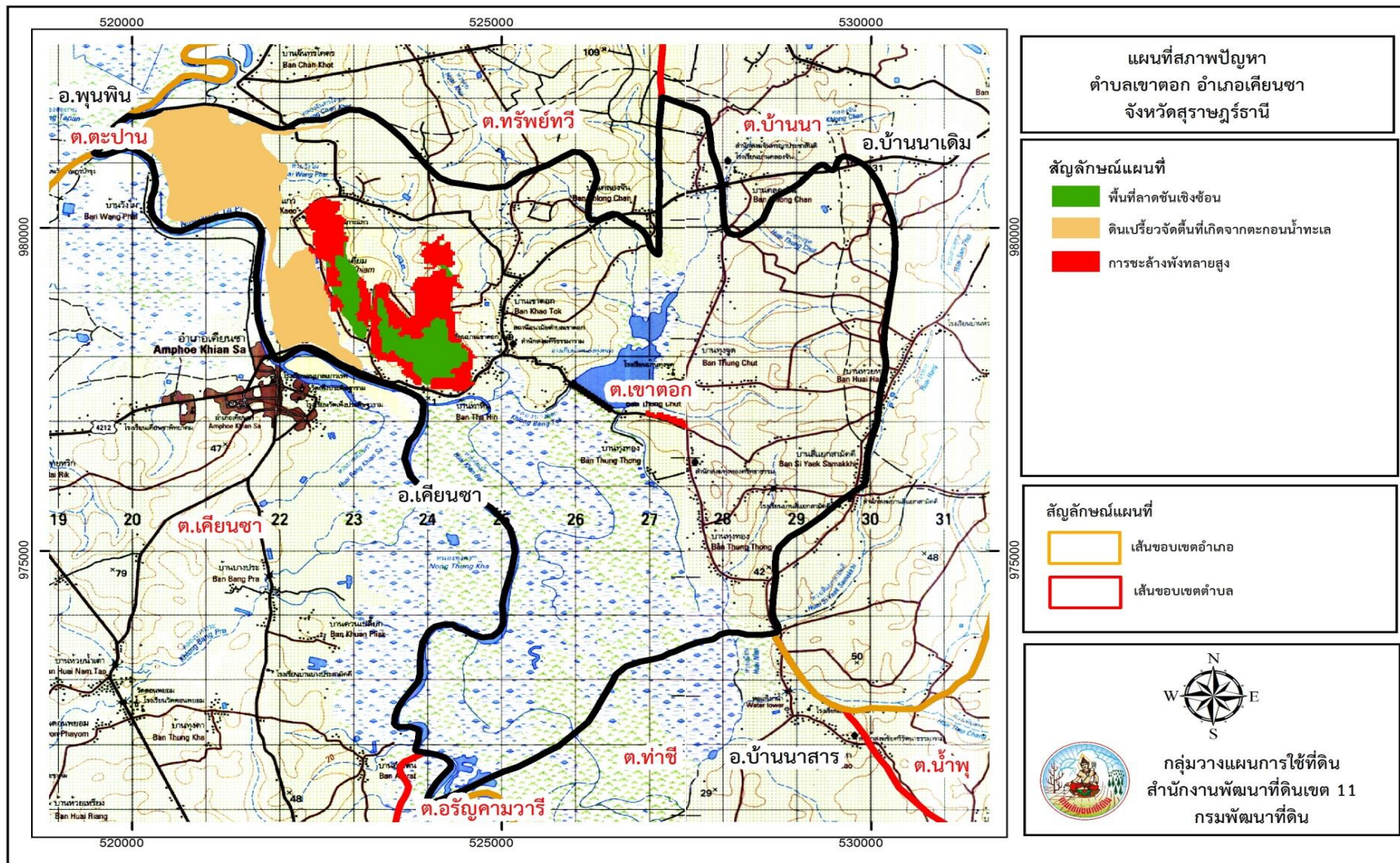
การแก้ไขปัญหาคือเรื่องดินเสื่อมโทรม พื้นที่ที่มีความลาดชันเสี่ยงต่อการชะล้างพังทลายของดิน และการขาดแคลนน้ำในการทำการเกษตรจะต้องดำเนินการทั้งตำบลควบคู่ไปด้วยกัน โดยจัดทำโครงการ “การพัฒนาที่ดินเพื่ออนุรักษ์ดินและน้ำ” ทุกพื้นที่ตำบลที่ร่วมเสนอข้อแก้ไข

ปัญหา โดยแบ่งพื้นที่ออกเป็น 2 ส่วน คือ **1. ส่วนพื้นที่การชะล้างพังทลายสูง** (ความลาดชันมากกว่า 15-20 เปอร์เซ็นต์) มีระดับความสูญเสียดินในระดับรุนแรงมากถึงรุนแรงมากที่สุด การจัดการพื้นที่ต้องปลูกป่าเสริม สร้างฝายชะลอน้ำ เพื่อรักษาน้ำให้อยู่ในพื้นที่ โดยจัดทำระบบอนุรักษ์ดินและน้ำ เพื่อลดการชะล้างพังทลาย การสูญเสียดินและชะลอการไหลของน้ำ จัดรูปที่ดิน วางผังน้ำทั้งระบบ และสนับสนุนการปรับเปลี่ยนกิจกรรมการผลิต **2. ส่วนพื้นที่ดินตื้นถึงชั้นหินพื้น** (ความลาดชัน 5-15 เปอร์เซ็นต์) มีระดับความสูญเสียดินในระดับรุนแรงถึงรุนแรงมาก การจัดการพื้นที่ควรพัฒนาที่ดินและระบบน้ำ ได้แก่ การขุดลอกคลอง ก่อสร้างสระน้ำ ฝายกั้นน้ำ การขุดบ่อบาดาล และจัดทำระบบอนุรักษ์ดินและน้ำเพื่อให้การใช้ที่ดินสามารถใช้พื้นที่ได้อย่างต่อเนื่องและเกิดประโยชน์ทั้งตัวเกษตรกร ชุมชน ในด้านเศรษฐกิจ สังคมและสิ่งแวดล้อม (รูปที่ 7-1)

แผนการใช้ที่ดินตำบลเขาตอก อำเภอเคียนซา จังหวัดสุราษฎร์ธานี

รูปที่ 7-1 การชะล้างพังทลายของดินในเขตการใช้ที่ดิน ตำบลเขาตอก อำเภอเคียนซา จังหวัดสุราษฎร์ธานี

ตารางที่ 7-1 กิจกรรมของกรมพัฒนาที่ดินในเขตเกษตรกรรมที่จะดำเนินการในปีงบประมาณ 2566-2570

เขตการใช้ที่ดิน (เกษตรกรรม)	แผนงาน/โครงการ	งบประมาณ (บาท)
1. เขตปลูกไม้ผล/ไม้ทางเลือก เนื้อที่ 195 ไร่ 2. เขตปลูกไม้ยืนต้น เนื้อที่ 11,230 ไร่	1. การปรับปรุงบำรุงดิน	n/a
	1.1 การส่งเสริมการผลิตและการใช้สารอินทรีย์	n/a
	1.2 การส่งเสริมการปรับปรุงบำรุงดินด้วยพืชปุ๋ยสด	n/a
	1.3 การพัฒนากลุ่มเกษตรกรใช้สารอินทรีย์ลดการใช้สารเคมีทางการเกษตร	n/a
	1.4 การจัดหาปุ๋ยโดโลไมต์	n/a
	1.5 การส่งเสริมการปรับปรุงบำรุงพื้นที่ดินกรด	n/a
	1.6 การพัฒนาองค์ความรู้ให้เกษตรกรเข้าใจและรู้จักการวางแผนการใช้ประโยชน์ที่ดิน	n/a
	1.7 สนับสนุนชุดวิเคราะห์ดินเบื้องต้นภาคสนาม (Test Kit)	n/a
	1.8 สนับสนุนสารเร่งซูปเปอร์พด.1 และ 2 เพื่อทำปุ๋ยอินทรีย์คุณภาพสูง	n/a
	1.9 สนับสนุนซูปเปอร์พด.14 ไตรโคเดอร์มา เพื่อควบคุมโรคพืช	n/a
	2. การบริหารจัดการน้ำ	
	2.1 การพัฒนาแหล่งน้ำขนาดเล็กเพื่อการอนุรักษ์ดินและน้ำ	n/a
	2.2 สนับสนุนแหล่งน้ำในไร่นานอกเขตชลประทานพร้อมติดตั้งแหล่งพลังงานทางเลือก	n/a
	3. การฟื้นฟูและป้องกันการชะล้างพังทลายของดิน	
	3.1 การปลูกหญ้าแฝกเพื่อการอนุรักษ์ดินและน้ำ	n/a
	รวมแผนงาน/โครงการ	n/a

ตารางที่ 7-2 สรุปกิจกรรมที่ขอรับการสนับสนุนจากส่วนราชการอื่นในเขตการใช้ที่ดิน

เขตการใช้ที่ดิน	กิจกรรมที่ขอการสนับสนุนจากส่วนราชการอื่น
1. เขตพื้นที่เกษตรกรรม 1. เขตปลูกไม้ผล เนื้อที่ 195 ไร่ 2. เขตปลูกไม้ยืนต้น เนื้อที่ 11,230 ไร่	การแก้ปัญหาดินเสื่อมโทรม พื้นที่พุ่มความอุดมสมบูรณ์ของดิน และเพิ่มศักยภาพการผลิต 1) โครงการส่งเสริมและพัฒนาเกษตรกร/กลุ่มเกษตรกรให้มีความเข้มแข็งตามศักยภาพ (สนง.สหกรณ์จังหวัด) 2) โครงการศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตภาคเกษตร (สนง.สหกรณ์จังหวัด) 3) โครงการสร้างและพัฒนาเกษตรกรรุ่นใหม่ (สนง.สหกรณ์จังหวัด) 4) โครงการสร้างและพัฒนาเกษตรกรรุ่นใหม่ (สนง.สหกรณ์จังหวัดจังหวัด)
2. พื้นที่แหล่งน้ำ เนื้อที่ 247 ไร่	1) โครงการศึกษาความเป็นไปได้ในการพัฒนาแหล่งน้ำชลประทาน (กรมชลประทาน) 2) โครงการพัฒนาระบบชลประทานด้วยนวัตกรรม (กรมชลประทาน) 3) โครงการเพิ่มประสิทธิภาพการกักเก็บน้ำ (กรมชลประทาน) 4) โครงการพัฒนาโครงการชลประทานเดิม (กรมชลประทาน) 5) โครงการเพิ่มประสิทธิภาพการส่งและระบายน้ำ (กรมชลประทาน) 6) โครงการจัดรูปที่ดินและจัดระบบน้ำในพื้นที่ชลประทานเดิม (กรมชลประทาน)

แผนการใช้ที่ดินตำบลเขาดอก อำเภอกะเนียง จังหวัดสุราษฎร์ธานี

ตาราง 7-3 เป้าหมายการดำเนินงานและงบประมาณ ตำบลเขาดอก อำเภอกะเนียง จังหวัดสุราษฎร์ธานี แผน 5 ปี (พ.ศ. 2566-2570)

เขตการใช้ที่ดิน	งาน/โครงการ/กิจกรรม	หน่วยนับ	เป้าหมาย					รวม	งบประมาณ (บาท)					รวม	หน่วยงานรับผิดชอบ
			2566	2567	2568	2569	2570		2566	2567	2568	2569	2570		
	1. ปรับปรุงบำรุง														
เขตปลูกไม้ผล/ไม้ยืนต้น	1.1 การส่งเสริมการผลิตและการใช้สารอินทรีย์	ราย	100	100	120	120	120	500	51,200	51,200	61,440	61,440	61,440	286,720	พต
เขตปลูกไม้ผล/ไม้ยืนต้น	1.2 จัดทำเมล็ดพันธุ์พืชปุ๋ยสด	ตัน	1.5	1.5	1.5	2.5	3	10	44,625	44,625	44,625	74,375	89,250	297,500	พต
เขตปลูกไม้ผล/ไม้ยืนต้น	1.3 การส่งเสริมการปรับปรุงบำรุงดินด้วยพืชปุ๋ยสด	ไร่	300	300	300	500	600	2,000	4,500	4,500	4,500	7,500	9,000	30,000	พต
เขตปลูกไม้ผล/ไม้ยืนต้น	1.4 การพัฒนากลุ่มเกษตรกรใช้สารอินทรีย์ลดการใช้สารเคมีทางการเกษตร	กลุ่ม	1	1	2	2	2	8	3,400	3,400	6,800	6,800	6,800	27,200	พต
เขตปลูกไม้ผล/ไม้ยืนต้น	1.5 การจัดหาปูนโดโลไมต์	ตัน	20	20	30	30	30	130	34,000	34,000	51,000	51,000	51,000	221,000	พต
เขตปลูกไม้ผล/ไม้ยืนต้น	1.6 ส่งเสริมการปรับปรุงพื้นที่ดินกรด	ไร่	40	40	60	60	60	260	600	600	900	900	900	3,900	พต
	2. การบริหารจัดการน้ำ														
เขตปลูกไม้ผล/ไม้ยืนต้น	2.1 การพัฒนาแหล่งน้ำขนาดเล็กเพื่อการอนุรักษ์ดินและน้ำ	ประมาณ	-	-	-	-	-	-	-	200,000	-	-	-	200,000	พต
เขตปลูกไม้ผล/ไม้ยืนต้น	2.2 การก่อสร้างแหล่งน้ำในไร่นานอกเขตชลประทาน	บ่อ	-	1	2	1	2	6	-	17,800	35,600	17,800	35,600	106,800	พต
	3. การฟื้นฟูและป้องกันการชะล้างพังทลายของดิน														
เขตปลูกไม้ผล/ไม้ยืนต้น	3.1 การปลูกหญ้าแฝกเพื่อการอนุรักษ์ดินและน้ำ	กล้า	20,000	30,000	40,000	50,000	50,000	190,000	40,000	60,000	80,000	100,000	100,000	380,000	พต
	รวมเป้าหมายงานและงบประมาณ													1,553,120	
หมายเหตุ : งบประมาณที่กำหนดไว้เป็นการประมาณการเบื้องต้น อาจมีการเปลี่ยนแปลงตามที่ได้รับการจัดสรรให้ดำเนินการ															

เอกสารอ้างอิง

- กรมการปกครอง. 2556. แผนที่ขอบเขตตำบล ปี 2564 (ไฟล์ข้อมูล). กรมพัฒนาที่ดิน กระทรวงเกษตรและสหกรณ์, กรุงเทพฯ.
- _____. 2566. รายงานสถิติจำนวนประชากรและบ้าน รายจังหวัด รายอำเภอ และรายตำบล (ณ เดือน ธันวาคม พ.ศ. 2566). แหล่งที่มา :<https://stat.bora.dopa.go.th/stat/statnew/statyear/#/TableTemplate/Area/statpop>, 1 พฤษภาคม 2566.
- กรมการพัฒนาชุมชน. 2566. ข้อมูลความจำเป็นพื้นฐาน (จปฐ.) รายจังหวัด รายอำเภอ และรายตำบล ปี 2565. แหล่งที่มา: <https://ebmn.cdd.go.th/>, 1 มิถุนายน 2566.
- กรมทรัพยากรน้ำบาดาล. 2566. ปริมาณน้ำและจำนวนบ่อบาดาล. แหล่งที่มา: <http://app.dgr.go.th/newpasutara/xml/search.php>, 26 พฤษภาคม 2566.
- กรมส่งเสริมการเกษตร. 2566. จำนวนครุว์เรือนเกษตรกรที่ขึ้นทะเบียนเกษตรกร จำแนกรายจังหวัด รายอำเภอ และรายตำบล (ณ เดือนมกราคม พ.ศ. 2566). แหล่งที่ <http://mvos2.gistda.or.th/>, 15 พฤษภาคม 2566.
- กรมอุตุนิยมหาวิทยาลัย. 2566. สถิติภูมิอากาศคาบ 30 ปี พ.ศ. 2536-2565 (ไฟล์ข้อมูล). กระทรวงดิจิทัลเพื่อเศรษฐกิจและสังคม, กรุงเทพฯ.
- กลุ่มวิเคราะห์สภาพการใช้ที่ดิน. 2566. แผนที่สภาพการใช้ที่ดิน ปี 2566 (ไฟล์ข้อมูล). กองนโยบายและแผนการใช้ที่ดิน กรมพัฒนาที่ดิน กระทรวงเกษตรและสหกรณ์, กรุงเทพฯ.
- กองสำรวจดินและวิจัยทรัพยากรดิน. 2566. แผนที่ทรัพยากรดิน (ไฟล์ข้อมูล). กรมพัฒนาที่ดิน กระทรวงเกษตรและสหกรณ์, กรุงเทพฯ.
- บัณฑิต ต้นศิริ และ คำนรณ ไทรพิก. 2542. คู่มือการประเมินคุณภาพที่ดิน. กองวางแผนการใช้ที่ดิน กรมพัฒนาที่ดิน กระทรวงเกษตรและสหกรณ์, กรุงเทพฯ.
- องค์การบริหารส่วนตำบลเขาตอก. 2566. วิสัยทัศน์พันธกิจ. . แหล่งที่มา: <https://khaotok.go.th/html/new-menu.asp?typemenu=2>, 21 สิงหาคม 2566

สถานีพัฒนาที่ดินสุราษฎร์ธานี

Surat Thani Land Development Station

เลขที่ 12 หมู่ที่ 8 ตำบลท่าอุแท อำเภอกาญจนดิษฐ์ จังหวัดสุราษฎร์ธานี

E-mail : sni01@ldd.go.th โทรศัพท์ 077-953068